

Slovenski Pravnik

Izdaja društvo „Pravnik“ v Ljubljani

ODGOVORNI UREDNIK:

Dr. RUDOLF SAJOVIC

VSEBINA:

1. IVAN OKRETIČ: O pristojnosti kazenskih sodišč	249
2. OKR. GLAVAR DR. FRANJO OGRIN: Koliko upravnih instanc imamo in kakšne?	254
3. PROF. DR. G. KREK: Organizacija sodišč po najnovejšem zakonskem načrtu	259
4. Književna poročila	292
5. Razgled po pravniških revijah	294
6. Razne vesti	296
7. Vabilo na sodelovanje in naročbo	300

PRILOGA: Odločbe stola sedmorice v civilnih stvareh.

V LJUBLJANI

NATISNILA „NARODNA TISKARNA“

1924

SLOVENSKI PRAVNIK.

Leto XXXVIII. V Ljubljani, 1. decembra 1924. Štev. 11.—12.

O pristojnosti kazenskih sodišč.

Ivan Okretič.

Tvoritev naše države je povzročila precejšnjo zmedo ob reševanju vprašanja o pristojnosti kazenskih sodišč. Splošno se je izobrazilo dvoje skrajnih naziranj. Prvi menijo, da je ostalo vse na starem. Posamezna pokrajina da oblikuje samostojno enoto. V njej da veljajo suverensko njeni zakoni. Zanj da so druge pokrajine naše kraljevine »inozemstvo«. Spor o pristojnosti sodišč raznih pokrajin da rešuj vrhovno kazensko sodišče te ali one pokrajine ali pa minister pravde. Zagovorniki nasprotnega naziranja smatrajo celo državo za sodno enoto. Osebnost da je pristojno vsako sodišče povsod na celem ozemlju naše kraljevine. Vsako da sodi po zakonih svoje pokrajine. Spor o osebni pristojnosti da ni mogoč, prehitenje pa da odloča spor o krajevni pristojnosti.

Pretirano je obojno naziranje.

Ob trdnem vztrajanju na besedilu kazenskih zakonov in kazenskih postopnikov, ki veljajo v posameznih pokrajinah in ki so bistveno enaki, ne pridemo na čisto in ne dosežemo praktičnega uspeha. Treba, da prilagodimo zadevne zakone sedanjim razmeram, ki so bitno različne od onih pred prevratom iz leta 1918. Črtati moramo vsekako prejšnje državne in deželne meje, a smatrati moramo kakor enotni sestavni del naše kraljevine vsako posamezno pokrajino, ki veljajo v nji zakoni. Upoštevati moramo različna pravna področja, ki obstoje že od prej ali so bila ustanovljena po prevratu ter presojati pristojnost sodišč na podlagi teh pravnih področij. Ni torej moči smatrati Hrvatske ali Bosne ali Srbije za inozemstvo napram Sloveniji in narobe. V zadevnih zakonitih določbah moramo nadomestiti besedo »inozemstvo« z izrazom »različno pravno področje«, kolikor prihajajo v poštev posamezne

v našo državo združene pokrajine, ki so bile prej državno-pravno drugače razpredeljene. Od naše zakonodaje (2 odst. čl. 109 ustave) ni moči pričakovati v doglednem času zakonite uredbe tega vprašanja. Zato si moramo pomagati z analogno in kompromisno uporabo zakonov, ki veljajo v posameznih pokrajinah in rešiti vsak posamezen primer po njegovih posebnostih, ne da bi zakrivili bistveno kršitev zakona.

Osebnostno (personalno) načelo (§§ 36 in 235 k. z.) velja slej ko prej, toda z razliko, da je smatrati za inozemstvo samo ozemlje tujih držav. Srbijanca, ki je delinkviral v Italiji in bil zasačen v Sloveniji, ne izročimo torej Italiji; sodili ga bomo po zakonih, ki veljajo v Sloveniji ali v Srbiji.

Tudi krajevno (teritorialno) načelo (§§ 37 in 234 k. z.) velja samo za državljane tujih držav. Deželanov raznih naših pokrajin ni smatrati nikjer na ozemlju naše države za tujce (§§ 38, 39, 40 k. z.). O medsebojnem izročevanju naših državljanov iz pokrajine v pokrajino v mejah naše kraljevine ne more biti govora.

V pogledu naših državljanov, ki so delinkvirali kjerkoli na ozemlju naše kraljevine, veljajo določbe o pristojnosti kazenskih pravnih redov predvsem tiste pokrajine, v kateri je osumljenec kaznivo dejanje izvršil, in potem pokrajine, v kateri osumljenec domuje, ali v kateri je bil zatečen (§§ 51, 52, 53 k. pr. r.). Spore o pristojnosti sodišč istega pravnega področja rešujejo zborna sodišča I. in II. stopnje in njim nadrejena kasacijska sodišča (§ 64 k. pr. r.). Spor o pristojnosti sodišč na različnih pravnih področjih ni mogoč, prav tako ne kakor med našim in inozemskim sodiščem.

Določbe vsacega zakona vežejo samo na ozemlju, za katero je bil zakon proglašen. Pristojnost sodišča ne more prekoračiti meje, ki je določena veljavnosti zakona, po katerem sodi sodišče (čl. I. uvodn. zak. h k. pr. r. in 2. odst. § 8 k. pr. r.). Ko veljajo določbe posameznih kazenskih pravnih redov samo na ozemlju, za katero je bil proglašen posamezni kazensko-pravni red, je pač umeyno, da se tičejo določbe posameznih kazenskih pravnih redov samo onih sodišč, ki sodijo na območju dotičnih kazensko-pravnih redov. To velja za sodišča vseh stopenj. Domnevnega spora o pristojnosti n. pr. med

mariborskim in somborskim zbornim sodiščem bi ne mogel rešiti oddelek B stola sedmorice v Zagrebu, ker nima jurisdikcije nad somborskim sodnim zborom, niti oddelek kasacijskega sodišča v Novem Sadu, ker mu manjka jurisdikcija za mariborsko okrožno sodišče. A niti beograjsko ministrstvo pravde bi ne moglo rešiti takega spora, ker je v to potrebno, da se razveljavi sklep tega ali onega sodnega zbora o nepristojnosti, a ministrstvo pravde nima pravice razveljavljati sodnih sklepov.

Ob pravilni uporabi soglasnih določb kazenskih pravnih redov, ki veljajo v naši kraljevini, se niti ne morejo primeriti navzkrižja o sodni pristojnosti sodišč na različnih pravnih področjih.

Kakor forum delicti commissi (§ 51 k. pr. r.) utegne sodišče postopati le, ko ima osumljenca v svoji oblasti ali ga je moči vsaj izslediti na lastnem pravnem področju. Bošnjak, ki je delinkviral v Sloveniji in zbežal na Hrvatsko, je za slovenska sodišča odsoten. Ona utegnejo postopati zoper njega zgolj po §§ 91, 412, 421, 422 k. pr. Pristojnost slovenskega sodišča sega le do Sotle. Onkraj Sotle je ne more izvrševati, ker mu nedostaje jurisdikcije. Osumljenca, ki prebiva na Hrvatskem, sodišču ni moči ne predse vabiti ne prisilno dovesti, a svoje pristojnosti ne more prenesti na hrvatsko sodišče. Zdi se na prvi pogled, da utegnejo naši državljani kljub priznani skupnosti (solidariteta) kazenskega pravosodja in zoper priznано načelo, da ne sme ostati nobena krivda brez kazni in pokore, započenjati kazniva dejanja v tej pokrajini in pobegniti potem v drugo pokrajino, ne da jih doseže roka pravice, da je torej ta pokrajina lopovom zatočišče za kazniva dejanja, započeta v drugi pokrajini iste države, a različnega pravnega področja. Temu pa ni tako. Hrvatsko sodišče, ki bo postopalo za tačas kakor forum praeventionis, spremi onega Bošnjaka ali pred slovensko sodišče, na čigar ozemlju je delinkviral, ali pa pred bosansko sodišče njegovega domovanja (§ 53 k. pr. r.). Odslej postopa bosansko sodišče kakor forum domicilii (§ 52 k. pr. r.). Bošnjak nikakor ne uteče sodnemu pregonu. Slovensko in bosansko sodišče sta obvezno pristojni. Ne to ne ono ne sme odkloniti svoje pristojnosti. V resnici pa se začne baš ob sličnih

primerih spor radi pristojnosti med sodišči različnih pravnih področij. Ko njima nedostaje zakonitih razlogov, uveljavljata ponajveč ozire prikladnosti; recimo, da je prevoz osumljenca predrag, da stane preveč potovanje prič ali priprava drugih dokazil, da obstojajo jezikovne in morda še druge težkoče. Takšni prigovori pa so prazni. Sodišče, na čigar ozemlju je bilo izvršeno kaznivo dejanje, mora postopati, čim dobi osumljenca v svojo oblast. Sodišče, na čigar ozemlju osumljenec domuje, mora postopati, če nihče ne zahteva, da bodi kazenska stvar oddana sodišču, na čigar ozemlju je bilo izvršeno kaznivo dejanje (1. odst. § 52 k. pr. r.). Sodišče osumljenčevega domovanja ne sme odkloniti svoje pristojnosti, niti če je dvomno, kje je bilo izvršeno kaznivo dejanje. Za to sodišče sploh ni merodaven kraj izvršitve kaznivega dela. Ko si torej slovensko sodišče ni na jasnem, jeli Hrvat izvršil kaznivo dejanje tokraj ali onkraj Sotle, naj odstopi kazensko stvar kar naravnost hrvatskemu sodišču, na čigar ozemlju domuje osumljenec, ne da začne preiskavo. Isto velja seveda za Slovenca, ki je delinkviral v Srbiji in ki je bil zatečen v Vojvodini. Preglavič ne povzročajo različni zakoni, delajo si jih marveč sodišča sama.

Niti v primeru 2. odst. § 54 k. pr. r. nas ne pušča zakon na cedilu. Nimamo sicer enotnega kasacijskega sodišča, ki naj odredi sodišče v kazensko postopanje (forum ordinatum), kadar nam ponudi tuja država izročitev našega državljana v kazenski pregon ali ko naša država zahteva izročitev svojega državljana in še ni ugotovljeno, katero naše sodišče je pristojno. No, namesto enotnega kasacijskega sodišča odredi to ono kasacijsko ali sploh vrhovno sodišče one pokrajine, ki je zahtevala izročitev ali na čigar ozemlju je bilo izvršeno kaznivo dejanje in določi kajpada sodišče zadevne pokrajine v kazensko postopanje. Ne bomo v zadregi niti, če ne bo ugotovljeno, v kateri naši pokrajini ima osumljenec, čigar izročitev nam ponudi tuja država, domovinsko pravico, ali je prebival prej, ko je zagrešil kaznivo dejanje, ali če je bilo izvršeno v več pokrajinah različnih pravnih področij kaznivo dejanje, radi katerega zahtevamo izročitev osumljenčeveo. V primeru § 59 k. pr. r., ko zahteva tuja država izročitev svojega držav-

ljana, mora sodni dvor 2. stopnje poslati svoj zadevni sklep ministru pravde v odobrenje. Analogno utegne v primeru 2. odst. § 54 k. pr. r. minister pravde tem lažje nadomestiti kasacijsko sodišče, ko niti ne gre za odobrenje ali preizkušnjo sodnega sklepa, temveč zgolj za sodno upravno odredbo, ki je zelo podobna ustanovitvi novega sodišča ali preosnovi sodnih okrajev, ki itak ne tičeta v področje kasacijskega sodišča. V takih izjemnih primerih ne bo naše sodišče bistveno kršilo zakona, če se obrne na svoje nadrejeno sodišče, da le-to zaprosi ministra pravde, naj odredi sodišče, ki naj izvrši kazensko postopanje. Povod določbe zadnjega stavka § 59 k. pr. r. so mednarodni oziri in tačasna politična situacija, ki jo utegne minister pravde boljše presojeti kakor kasacijsko sodišče. Isti oziri veljajo več ali manj tudi za primer 2. odst. § 54 k. pr. r. Minister pravde najlažje presodi, ali nam sploh prija, da sodno preganjamo svojega državljana begunca in katero domače sodišče je v to najbolj pripravno ob obstoječih domačih političnih razmerah.

Preostaja še vprašanje, naj li presoja sodišče osumljenčevega domovanja kaznivo dejanje, izvršeno v drugi pokrajini različnega pravnega področja po svojem materialnem zakonu ali po onem pokrajine, kjer je bilo izvršeno kaznivo dejanje. Po načelu §§ 36 in 235 k. z. je kaznovati vsakega domačega krivca po domačem zakonu, naj je delinkviriral kjerkoli. Za tujce, ki so zakrivali v tujini hudodelstvo, dopušča § 40 k. z., da jih sodi naše sodišče po zakonu kraja, kjer so hudodelstvo izvršili, ako je tuji zakon blažji od našega. Ta določba bi nas utegnila zavesti, da jo uporabljamo tudi v prid svojih državljanov, da jih namreč sodimo po zakonu onega pravnega področja, kjer so delinkvirali, ako je ta zakon blažji kakor zakon pravnega področja, kjer domujejo ali kjer so bili zatečeni. To bi ustrezalo tudi načelu, da grešnik delaj tam pokoro, kjer je grešil, da delaj baš ono pokoro, ki so jo določili poškodovanci za njegov greh. Naposled bi to bilo v skladu s pravilom, da izberimo iz več pokor za krivca najmanjšo (in dubio pro reo); ko so namreč določene v naši državi za isto kaznivo dejanje razne kazni, je najmilejši kazenski postavek za krivca najpovoljnejši. Toda teh splošnih načel se ni

moči držati. V pogledu raznih kazenskih postavkov pridejo v poštev zlasti zagreški zoper tujo imovino. Naš zakonodavec je kazenske postavke raznih v naši državi veljavnih kazenskih zakonov baš za te zagreške preizkusil, je večinoma povišal zneske, ki so merodajni za pravne označbe in za kazenski postavek zadevnih zagreškov, a ni zravnal in zenačil obstoječih različnosti, pustil je marveč neizpremenjene prejšnje pravne označbe in kazenske postavke.¹⁾ To kaže namen zakonodavca, da je uporabljati tudi še za naprej v vsakem pravnem področju one kazenske postavke, ki so določeni v zadevnem zakonu. Zakon sam (§ 52 k. pr. r.) upravičuje osumljenca, da zahteva odstop svoje kazenske stvari od sodišča svojega domovanja ali svojega zatečenja na sodišče, na čigar ozemlju je izvršil kaznivo dejanje. Ko so zakoni tega sodišča milejši, utegnetorej osumljenec sam doseči njih uporabo na svojo korist. Sodišče pa ne sme samovoljno uporabljati zakona, ki ne velja v njegovem pravnem področju in pripustiti našemu državljanu izjemo, ki je dovoljena samo inozemcem za kazniva dejanja, izvršena v inozemstvu; kajti tudi načelo »in dubio pro reo« velja le za različne določbe istega zakonodavca, torej za različne zakone istega pravnega področja.

Koliko upravnih instanc imamo in kakšne?

Okrajni glavar **dr. Franjo Ogrin.**

I. Naše upravno delo sloni še na šestih upravnih sistemih. Res imamo že skupne zakone za celo državo, toda ti so redki po številu. Tudi niso dovolj jasni in uporabljivi, ker ne postavljajo popolnih novih določb, namesto zadevnih, v posameznih pokrajinah veljavnih zakonskih predpisov. Razen tega se je uvedla praksa, da obravnavajo finančni zakoni v legislativni obliki vse mogoče

¹⁾ Sl. Nov. od 4. julija 1921., št. 146, uredba od 22. junija 1921. za Hrvatsko in Slavonijo, nadalje Sl. Nov. od 27. aprila 1922., št. 19, priloga XIV., zakon od 30. januarja 1922., št. 64.580 za Bosno in Hercegovino, in Sl. Nov. od 30. junija 1922., št. 142, priloga XXIII., zakon od 30. januarja 1922., št. 65.904 za Slovenijo in Dalmacijo, uradni list pokrajinske uprave za Slovenijo št. 214 in Dalm. glasnik od 2. avgusta 1922., št. 59.

panoge državno-upravnega življenja. S tem pa trpi i tehnična dovršenost pravnih norm i njih preglednost. Tako je n. pr. nastala vsled tar. postavk 60—66 novega taksnega zakona od 25. oktobra 1923 in vsled določb v pravilnikih, izdanih k temu zakonu, velika kompliciranost in zmeda glede zakonitih predpisov o gostilnah in kavarnah. Pa ne le materialno, ampak tudi formalno pravo se čedalje bolj komplicira! Gre tu za upravne stopnje.

Postopek upravnih oblastev (državnih in avtonomnih) je določen v posebnih zakonih in naredbah, odnosno v zakonskih predpisih, ki se nanašajo na zadevni predmet (vodopravni zakoni, domovinski zakon in domovinska novela, obrtni red itd.).

V teh zakonskih določbah je tudi normirano število upravnih stopenj. Redoma so bile doslej tako v postopku pred državnimi kakor pred samoupravnimi oblastvi tri stopnje, za določne zadeve in primere pa tudi le dve oziroma ena.

S čl. 18. zakona o državnem svetu in upravnih sodiščih pa je skrajšano postopanje pri upravnih oblastvih splošno na samo dve stopnji. Ta norma je izdana kot splošna in brez omejitve. Korektiv k skrajšanemu rednemu upravnemu postopanju obseza že tu imenovani zakon sam, ker pripušča pritožbe zoper razsodbe upravnih sodišč na državni svet.

V zakonskih predpisih je določeno in nesporno, kateri sta ti dve redni upravni stopnji, ako gre za državne posle. To sta ravno (po današnjem pravnem stanju) redoma srezka oblast (okrajno glavarstvo, kotarsko poglavarstvo, mestni magistrat) in velika županija (veliki župan) oziroma ta in ministrstvo ali pa županstvo (občinski odbor) in okrajno politično oblastvo (pri poslih, ki so občini od države izročeni).

II. Katere upravne stopnje pa imamo pri poslih, ki spadajo v domače lastno področje občin, oziroma ali in kake izpremembe so nastopile z zakonodajo naše države?

Pred odgovorom na to vprašanje je ugotoviti pojem domačega občinskega področja, ki je odpredeljen v avstrijskem zakonu in v še veljavnih občinskih redih. Posamezni posli tega področja so:

- 1.) Skrb za varnost osebe in lastnine;
- 2.) Skrb za varnost in zanesljivost (lahkoto) prometa po cestah, potih, vodah;
- 3.) poljska policija;
- 4.) policijsko nadzorovanje živil in tržnega prometa, zlasti pa še nadzorstvo nad merami in uteži;
- 5.) zdravstvena policija;
- 6.) poselska in delavska policija in izvrševanje poselskega reda;
- 7.) npravstvena policija;
- 8.) stavbna in požarna policija, izvrševanje stavbnega reda in podeljevanje policijskih stavbnih dovoljenj;
- 9.) dovoljevanje in izvrševanje prostovoljnih dražb premičnin in prostovoljnih dražbenih zakupov nepremičnin;
- 10.) prosta uprava občinske imovine in zadev, ki se nanašajo na občinsko zvezo;
- 10.) skrb za vzdrževanje občinskih cest, potov, trgov in mostov;

11.) skrb za ubožne stvari in za občinske dobrodelfne zavode in naprave (primerjaj § 28 obč. reda za Kranjsko).

Posli, naštetih pod točkami 1—8 tvorijo glasom členu V. zakona od 5. marca 1862 drž. zak. št. 18 takozvano krajevno policijo.

Instančna pot v postopku pred samoupravnimi oblastmi v gori naštetih poslih pod točkami od 1.) — 11.) je bila določena tako: župan, občinski odbor, deželni odbor, začela pa se je ali pri županu (obč. starešinstvu), ali pri občinskem odboru. Le v primeru, če je občinski odbor kaj takega sklenil, kar presega njegovo področje, ali kar je proti obstoječim zakonom, sme politično okrajno oblastvo prepovedati izvršitev takega sklepa. Enako razsoja to o pritožbah proti odredbam občinskega starešinstva, če je zakon napačno uporabilo. Primerjaj v tem oziru §§ 39, 91, 95 in 96 obč. reda za Kranjsko oziroma zakone, ki urejuje posamezne posle domačega občinskega področja.

Omenjeno instančno postopanje je veljalo na Kranjskem do prevrata, na Štajerskem do zakona od 1. aprila 1875 dež. zak. št. 24 za Štajersko. Po slednje imenovanem zakonu se je pristojnost upravnih oblastev glede reševanja zadev domačega občinskega področja tako-le izpremenila:

O pritožbah proti predpisom (naredbam), ki jih izdaja občinski odbor v krajevno-policijskih poslih (v okviru obstoječih zakonov), ravno tako o pritožbah proti odredbam župana (občinskega starešinstva), izdanim v enaki stvari, razsoja poslej politično okrajno oblastvo in ne več nadrejeno samoupravno oblastvo, ki ostane v veljavi le kot pritožna instanca za ostale domače občinske posle.

Vpraša pa se, ali je bila s tem na bivšem Štajerskem ustanovljena izključna pristojnost pol. okrajnega oblastva, da sodi na drugi stopnji o pritožbah v krajevno-policijskih stvareh. Ni mi trenutno znano, kaka praksa se je razvila na podlagi gori omenjenega štajerskega zakona, vendar je po mojem mnenju to vprašanje zanikati.

Gorenji štajerski deželni zakon je bil namreč izdan k § 31 obč. reda, ki priznava občinskemu odboru pravico, da izdaja pod kazensko sankcijo v stvareh krajevne policije (v smislu in okviru obstoječih zakonov) splošne predpise (naredbe), veljavne za ves občinski okoliš ali za posamezne njegove dele. Isto pravico ima v najnih primerih župan. Primerjaj določbe §§ 35 in 59 kranjskega občinskega reda. To mnenje podpira tudi imenoslovje v zakonu, ki govori o »predpisih in naredbah«, to so pa splošni predpisi, ukazi, naredbe, odredbe in ne rešitve, izdane kot odloki, odločitve, sodbe v konkretnih primerih (sporih).

Po moji sodbi — zadevni izvršilni predpisi štajerskega namestništva in deželnega odbora itak niso dovolj jasni — je smelo

torej soditi na ozemlju bivše Štajerske pol. okrajno oblastvo kot druga stopnja v krajevno policijskih poslih le takrat, kadar je stranka izpodbijala pravoveljavnost ali umestnost splošno izdanih predpisov in naredb, sicer pa je ostala tudi v stvareh krajevnice policije pristojnost samoupravnih oblastev neokrnjena.

Enak postopek je upeljan z naredbo celokupne narodne vlade v Ljubljani od 14. novembra 1918 št. 111, ur. list št. 11 glede ostale Slovenije. Pod točko III. 3 drugi odstavek je namreč določeno: O pritožbah zoper krajevno - policijske navedbe obč. odbora kakor tudi o pritožbah zoper krajevno - policijske odredbe županstva, sodi okrajna politična oblast.

Tudi tu veljajo že gori navedeni razlogi za mnenje, da z zadevnim štajerskim zakonom ni bila prenešana izključna pristojnost, soditi na drugi stopnji v krajevno - policijskih zadevah, na politično okrajno oblast. Ne poznam sicer motivov tedanje narodne vlade za izdajo te zakonske določbe, vendar pa je trditi, da bi se morala drugače glasiti, ako bi bila imela namen, da proglasi v krajevno - policijskih poslih sploh kot pritožno oblastvo (oblastvo druge stopnje) le državno upravno oblastvo. Tehnični izraz navedbe pomeni po dosedanji rabi le spošni predpis, splošni ukaz (abstraktno normo) ne pa rešitev, izdano v konkretnem primeru kot odlok, odločitev, sodbo. Isto velja za izraz odredbe, ker utegne imeti v tej zvezi tudi ta-le pomen splošnega predpisa.

Nadaljnji razlogi za to mnenje so:

1.) Ni smatrati, da bi bil hotel zakonodajalec z eno peresno potezo takorekoč uničiti občinsko avtonomijo, ko pa je določil v isti naredbi pod III 2 na splošno: Občine ostanejo v svoji organizaciji in področju kakor so.

2.) Reklamira navedba deželne vlade za Slovenijo od 13. februarja 1920 št. 115/24, Ur. l., s katero se začasno ureja pristojnost poverjeništvu za notranje zadeve, pod oddelkom C členu 7 te-le občinske posle zanje:

a) vrhovno vodstvo in nadzorstvo občinske uprave, kolikor je to doslej pripadalo deželnim odborom oz. zborom;

b) posle deželnih odborov oz. zborov, utemeljene v občinskem redu oz. občinskem vol. redu, zlasti one, ki se nanašajo na krajevno policijo glede varnosti osebe in lastnine, cest in rek, poslov, pravosti in požarov. Sploh so prešli po členu 3 točka 3 iste navedbe na to poverjeništvu vsi posli bivših deželnih odborov oz. zborov, kolikor z ozirom na gori imenovano navedbo narodne vlade o prehodni upravi ne pripadajo političnim okrajnim oblastvom ali kolikor se ti posli niso izrečno odkazali drugemu oblastvu.

Navedba deželne vlade št. 115 iz leta 1920 sicer ni več v veljavi, ker ni sprejeta v seznam začasnih zakonov, uredb itd., izdanih od 1. decembra 1918 do dneva proglasitve ustave, ki jih je bilo

glasom člena 130 ustave predložiti zakonodajnemu odboru, vendar pa daje s citiranimi določbami pojasnilo, da drugi odstavek pod III točka 3 naredbe narodne vlade št. 111 iz leta 1918 ni hotel ustvariti izključne pristojnosti političnih okr. oblastev za sojenje na drugi stopnji o krajevno - policijskih poslih.

Iz tega pa sledi, da se je s citirano zakonsko določbo naredbe narodne vlade št. 111 iz leta 1918 omejila tudi za ostalo Slovenijo pristojnost samoupravnih oblastev v krajevno - policijskih zadevah. le v smislu zastopane teze, t. j. ona le takrat ne sodijo o tem, kadar gre za pritožbe proti splošnim predpisom, naredbam in odredbam občinskega odbora oz. župana, sicer so pa glede krajevnih policije stvarno pristojna.

Pristojnost bivše narodne vlade, deželne vlade in pokrajinske uprave v zadevah, ki so jih nekdanje opravljali glede domačega občinskega področja deželni odbori, pa je bila itak začasna in preide v smislu prehodnih odredb zakona o oblastni in srezki samoupravi od 27. aprila 1922, Ur. list št. 136/49 točka 7 na ustrezne organe oblastne samouprave (skupščina, odbor). Smatrati je namreč, da je tu mišljeni prehod nadzorne ali disciplinarne oblasti s strani pokrajinske samouprave na ustrezne organe oblastne samouprave vzeti v širokem pomenu.

Ne glede na to pa, ali se opravljajo posli domačega občinskega področja izključno po avtonomnih oblastvih ali pa po teh in državnih upravnih oblastvih, imamo tako v enem kakor v drugem primeru vsled člena 18 zakona o državnem svetu in upravnih sodiščih le dve upravni stopnji. Iz tega sledi, da je moči se pritožiti proti sklepu občinskega odbora naravnost na upravno sodišče. O tem, ali je občinski odbor oblastvo in o pomenu člena 32 prvi odstavek v uredbi o poslovnem redu pri državnem svetu in upravnih sodiščih se je vnela že svoj čas velika polemika v časnikih.

Po tem členu (I. odstavek) gre namreč pritožba zoper upravne akte občinskih oblastev na nadrejeno državno upravno oblastvo in šele zoper njegovo odločbo gre tožba na upravno sodišče. Zoper akte višjih samoupravnih oblastev (II. odstavek) pa je dopustna neposrednja pritožba na upravno sodišče.

Spričo dejstva, da člen 18 zakona o državnem svetu in upravnih sodiščih pri skrčenju rednih upravnih stopenj na dve ne dela razlike med državnimi in avtonomnimi oblastvi, in da je občinski odbor v zvezi z županom, izvršujočim njegove sklepe, smatrati tudi za oblastvo, je določba v I. odstavku tega člena nejasna oz. netočna. Premaknitve v medsebojni pristojnosti državnih in samoupravnih oblastev pa tu imenovani člen ni utegnil ustvariti, ker ne more uredba derogirati postavnih predpisov o upravnem postopku.

Končno je pripomniti, da se to stališče glede pristojnosti upravnih oblastev v krajevno policijskih stvareh ne sklada s stališčem.

ki ga je baje zavzelo upravno sodišče v Celju v sodbi iz decembra pr. l., po kateri naj bi šla pritožba proti sklepom in ukrepom obč. odbora ter proti odlokom (odredbam) župana v krajevno - policijskih poslih vedno na politično okrajno oblastvo. Ni mi pa znano, ali je ta sodba res izšla ozir. ali je postala pravnomočna.

Organizacija sodišč po najnovšem zakonskem načrtu.

(Konec.)

3. Trgovački sudovi

§ 28

[Sl. Pr. 1923, 14, 56, 253 ss, 261 s, 263 ss, 269; str. 14, 33, 75 ss, 83 s., 85 ss, 92; op. 67, 69, 70]

U Beogradu i u mestima u kojima se pokaže potreba, postojace naroč ti trgovački sud ravan okružnom sudu.

§ 29

[Sl. Pr. 1923, 266 ss; Sl. Pr. 1924, 9; str. 89 ss, 108; op. 12, 67, 71, 73, 74, 77]

(1) Trgovački sudovi vode upisnike (registre) trgovačkih firm¹⁾ i vrše prvostepenu trgovačku *sudbenost*²⁾ u parničnim i vanparničnim trgovačkim predmetima prema naredjenjima ³⁾ stvarnoj nadležnosti sadržanim u odnosnim zakonima o postopku i u drugim zakonima.

(2) Osim toga vrše *sudbenost*⁴⁾ i⁵⁾ u trgovačkim stečajevima.

¹⁾ Sekc.: »firmi«, ²⁾ Sekc.: »sudsku vlast«, ³⁾ Min. in vlad.: »i«; v sekc. pravilno. ⁴⁾ Sekc.: »sudsku vlast«, ⁵⁾ Min., vlad. in sekc.: besedice »i« ni.

§ 30

[Sl. Pr. 1923, 56, 265, 269; Sl. Pr. 1924, 63; str. 34, 87, 91, 92, 141; op. 67]

Ministar Pravde odrediće na osnovu mišljenja nadležnog¹⁾ Velikog Suda koji će trgovački odnosno okružni sudovi vršiti i pomorsku *sudbenost*.²⁾

¹⁾ Min. in vlad. napačno: »nadležnost; sekc. pravilno. ²⁾ Sekc. ima tu izjemo: »*sudstvo*«.

§ 31

[Sl. Pr. 1923, 14, 57, 171, 259 ss, 269 ss; str. 14, 35, 73, 81 ss, 92 ss; op. 26, 46, 62, 67, 71, 77, 78]

Naredjenja koja vrede za okružne sodove shodno se primenuju i na trgovačke sodove.¹⁾ U većima ovih sudova, *a u pravnim stvarima sporne sudbenosti*, zauzima mesto jednog sudije jedan počasni sudija iz reda trgovaca ili ljudi veštih brodarstvu.²⁾

¹⁾ Sekc. dodaje stavku: »u parničnim stvarima«. ²⁾ V sekc. se glasi 2. stavek tako: »Mesto jednog sudije u većima zauzima jedan počasni sudija iz reda trgovaca ili kad se vrši pomorsko sudstvo, lice upoznato sa brodar-skim pitanjima«(1). Dostavek »kad se vrši pomorsko sudstvo« napravi določbo jasnejšo.

4. Veliki (Apelacioni) Sudovi

§ 32

[Sl. Pr. 1923, 14 s; Sl. Pr. 1924, 1 ss, 9; str. 14 s, 100 ss, 108; op. 83, 88]

Veliki (Apelacioni) Sudovi¹⁾ postoje u mestima koje odredi zakon a nazivaju se po mestima njihova sedišta.²⁾

¹⁾ Glede pravopisa ni tu nobeden načrt dosleden: pišejo zdaj »Veliki Sud(ovi), zdaj zopet »Veliki sud(ovi). »Veliki« pa pišejo vselej z veliko začetnico. Jaz uporabljam pisavo našega nač., ki je menda pr: Srbih za vsa višja sodišča običajna. ²⁾ Sekc. pristavlja opazko: »rezervisano s tim da se nabroje mesta Apelacije i broj sudija u njima«(!) (prim. bel. 2 k § 14 in bel. 5 k § 34).

§ 33

[Sl. Pr. 1924, 9 s; str. 108 s; op. 12, 89]

Veliki Sudovi vrše drugostepenu *sudbenost*¹⁾ u gradjan-skim i krivičnim predmetima koji na osnovu pravnih *lekova*²⁾ protiv odluka³⁾ okružnih sudova dolaze po naredjenjima odnosnih⁴⁾ zakona o postupku ili drugih zakona pred Velike Sudove.

¹⁾ Sekc.: »sudsku vlast«. ²⁾ Sekc.: »sredstava«. ³⁾ Min. in vlad.: »odluke«; sekc. pravilno. ⁴⁾ Min., vlad. in sekc. nepravilno: »odnosno«.

§ 34

[Sl. Pr. 1924, 10 ss, 63; str. 109 ss, 140]

(1) U svakom Velikom Sudu mora biti jedan predsednik, *jedan potpredsednik*,¹⁾ potreban broj sudija, sudijskih²⁾ pomoćnika, pisarničkog³⁾ osoblja i služitelja.

(2) Broj *sudija* pojedinih Velikih Sudova odrediće se *naročitim zakonom*; broj *drugog* osoblja odrediće⁴⁾ Ministar Pravde po predlogu opšte sednice Velikog Suda.⁵⁾

(3) *Predsednik Velikog Suda postavlja prepisače i služitelje istog suda.*⁶⁾

¹⁾ Min., vlad. in sekc.: vacat. ²⁾ Tu je ostalo izjemoma tudi v sekc. »sudijskih«. ³⁾ Min.: »pisarskog«, vlad.: »pisarničkog«, sekc.: »administrativnog«. ⁴⁾ Min. in vlad.: »određuje«. ⁵⁾ V sekc. se glasi 2. odstavek: »Broj *osoblja* u Velikim Sudovima određuje *Ministar Pravde* po saslušanju opšte sednice Velikog Suda«. To je v očitnem protislovju z zahtevu sekc. glede § 32. Prim. bel. 2 k temu §. ⁶⁾ Sekc.: 3. odstavka ni.

§ 35

[S. Pr. 1923, 173; Sl. Pr. 1924, 28 ss, 53; str. 74, 127 ss, 130]

U koliko ovaj ili koji drugi zakon što drugo ne naredjuje Veliki Sudovi vrše *sudbenost*¹⁾ u većima od pet sudija, od kojih jedan predsedava.

¹⁾ Sekc.: »*sudsku vlast*«.

§ 36

[Sl. Pr. 1923, 23, 58 s; Sl. Pr. 1924, 13 s, 17, 118; str. 23, 36 s, 112 s, 116, 168; op. 96]

Predsednik Velikog Suda upravlja sudom i vodi nadzor nad sudskim osobljem, njegovim radom i vladanjem. Kada je sprečen zamenjuje¹⁾ ga *potpredsednik a ako je i ovaj sprečen predsednika zamenjuje*²⁾ po rangi najstariji sudija Velikog Suda.

¹⁾ Sekc.: »*namenjuje*« (tisk. pogr.). ²⁾ V min., vlad. in sek. so kurzivno tiskane besede izložene.

§ 37

[Sl. Pr. 1923, 113 ss; Sl. Pr. 1924, 14 ss, 24, 115, 121; str. 45 ss, 113 ss, 123, 166, 171; op. 97, 98]

*Pri*¹⁾ kraju svake godine određuje predsednik pismenom naredbom po kojim će predmetima pojedino odeljenje vršiti *sudbenost*.²⁾ Istom naredbom određuje i kome će odeljenju on, *kojemu li potpredsednik*,³⁾ a⁴⁾ kojima po rangi najstarije

sudije⁵⁾ predsedavati i ko će ih u predsedavanju zamenjivati.

¹⁾ Min. in vlad.: »Na«, sekc.: »Pri«. ²⁾ Sekc.: »sudsku vlast«. ³⁾ V min., vlad. in sekc. kurziv izločen. ⁴⁾ Min., vlad. in sekc. uvrščajo tu besedo »u«. ⁵⁾ V min., vlad. in sekc. napačno: »najstariji sudija«.

§ 38

[Sl. Pr. 1923, 63 ss, 113; Sl. Pr. 1924, 26 ss, 59, 157, 187, 195; str. 41 ss, 45, 125 ss, 136, 186, 216, 225; op. 106, 107]

(1) Pri kraju svake godine predsednik saziva sve sudije Velikog Suda u opštu sednicu, u cilju da pretresa pitanje, koji će sudija prema svojoj stručnoj spremi ući u koje odeljenje.

(2) Po saslušanju sudija, predsednik *sa potpredsednikom* ¹⁾ sa predsednicima odeljenja odrediće pismenom naredbom, koji će sudija u kome odeljenju raditi i koji će ga sudija zamenjivati.²⁾

¹⁾ V min., vlad. in sekc. kurziv izločen. ²⁾ Sekc. dodaje še drug stavek: »*Pri jednakoj podeli glasova odlučice glas predsednika*«. Ta do-stavek izpolnjuje vrzel. Prim. pa o predsednikovem votum dirimens vobče Sl. Pr. 1924, 164 odn. str. 193 s.

§ 39

[Sl. Pr. 1924, 13, 27, 28, 53, 57, 65 ss, 72 ss, 116, 157; str. 112, 126, 127, 130, 134, 143 ss, 149 ss, 166, 187; op. 130]

Naredjenja § 20, stav drugi i treći, §§ 22, 24 *do* 26¹⁾ i § 27 br. 2, 4, 7, 8, 10, 12, 14 i 17²⁾ shodno se primenjuju i na Velike Sudove.

¹⁾ Sekc. našteva izrečno § 25, izločuje pa § 26. Slednje je najbrž le pomota. Kajti s citatom § 26 v § 40 stvar z *ozirom* na 1. odst. § 26 ni rešena. ²⁾ Sekc. je iz § 27 izločila št. 6, tako da so vse nadaljnje številke za edinko nižje kakor številke našega nač. (prim. bel. 10 k § 27). Temu primerno citira tu »br. 2, 4, 6, 7, 9, 11, 13 i 16«.

§ 40

[Sl. Pr. 1924, 59 ss; str. 136 ss; op. 37, 112 b, 113, 113 a]

U krug rada opšte sednice Velikog Suda osim stvari navedenih u § 26 spada i izbor predsednika, *potpredsednika*¹⁾

ī sudija *okružnih sudova kao i izbor sreskih sudija saobrazno*²⁾ zakonu o sudijama.

1) Min., vlad. in sekc.: vacat. 2) Sekc. namesto kurziva: »prema«. Splošna formulacija sekc. bi bila sprejemljiva, ako se je poslužujemo tudi v § 52 št. 1. Prim. bel. 3 k temu §.

5.¹⁾ Vrhovni (Kasacioni) Sud

§ 41

[Sl. Pr. 1923, 14 s; Sl. Pr. 1924, 103; str. 14 s, 153 s; op. 122]

Za celu Kraljevinu postoji jedan Vrhovni (Kasacioni) Sud, sa sedištem u Zagrebu (čl. 110 Ustava).²⁾

1) V min., vlad. in sekc. manjka št.: »5«. 2) Sekc. ima opazko: »rezervisano. Utvrditi broj sudija«. Prim. bel. 2 k § 14.

§ 42

[Sl. Pr. 1924, 10, 72, 103 ss, 108; str. 109, 149, 154 ss, 159; op. 4, 12, 77, 123, 124, 149]

Vrhovni Sud vrši *sudbenost*¹⁾ kao najviši sudski stepen u građanskim parničnim in vanparničnim, kao i u krivičnim predmetima prema naredjenjima o stvarnoj nadležnosti sadržanim u odnosnim zakonima o postupku, pazeći pri tome da se u *zemlji*²⁾ materijalni i formalni zakoni pravilno i jednoobrazno primenjuju. U koliko je Vrhovni Sud pozvan da i u drugim predmetima vrši *sudbenost*,³⁾ predvidjeno je u⁴⁾ odnosnim zakonima.

1) Sekc.: »*sudsku vlast*«. 2) V min. je ta beseda izostala. 3) Sekc.: »*sudsku vlast*«. 4) Beseda manjka v min., vlad. in sekc.

§ 43

[Sl. Pr. 1924, 107 s, 168; str. 158 s, 197; op. 130]

Dužnost je još Vrhovnog Suda da po predstavec Ministra Pravde *daje*¹⁾ svoje *mnenje*²⁾ u pogledu izdavanja novih ili u pogledu izmena i dopuna već postojećih zakona pravosudne struke. On može i iz vlastite pobude da iznese u tome pravcu *predloge*³⁾ Ministru Pravde.

1) Sekc.: »*daje*«. 2) Sekc.: »*mišljenje*«. 3) Mif.: »*predloga*«.

§ 44

[Sl. Pr. 1923, 114; Sl. Pr. 1924, 16, 108 ss, 119 ss, 124 ss, 135; str. 46, 115, 159 ss, 169 ss, 175 ss, 186; op. 131, 142, 143, 144, 149]

Vrhovni Sud ima jednog *prvog, jednog drugog i jednog trećeg* predsednika, *potreban broj predsednika odeljenja*, potreban broj sudija, *sudijskih pomoćnika, pisarničkog osoblja i služitelja.*¹⁾

¹⁾ V min. in vlad. slove ta §: »Vrhovni Sud ima jednog predsednika, potreban broj *potpredsednika kao* predsednika odeljenja, potreban broj sudija, sudijskih pomoćnika, pisarničkog osoblja i služitelja.« V sekc. se glasi tako: »Vrhovni Sud ima jednog predsednika *i dva potpredsednika*, potreban broj sudija, *sudskih* pomoćnika, *administrativnog* osoblja i služitelja.«

§ 45

[Sl. Pr. 1923, 23, 58 s; Sl. Pr. 1924, 17, 108, 114 s, 116, 118; str. 23, 36 s, 116, 159, 165, 166, 168; op. 138]

*Prvi*¹⁾ predsednik Vrhovnog Suda upravlja sudom,²⁾ vodi nadzor nad sudskim osobljem, njegovim radom i vladanjem; on deli posao medju odeljenja. U slučaju odsutnosti ili sprečenosti njega zamenjuje *drugi odnosno treći predsednik. Ako su i ovi sprečeni, zameniće ga po rangju najstariji predsednik odeljenja.*³⁾

¹⁾ Min., vlad. in sekc.: vacat. ²⁾ Min., vlad. in sekc. uvrščajo: »*sudi u jednom od odeljenja*«, sekc. r a z e n t e g a še: »*i u jednom od veća*«. Že to je precej nejasno. Prim. pa bel. k § 48. Ob sebi se umeje, da predsednik tudi sodi. Zakaj tega niso pristavili v §§ 19 in 36? Ali mar predsedniki okrož. in vel. sodišč ne izvršujejo sodstva? ³⁾ Namesto kurziva imata min. in vlad.: »*potpredsednik po rangju najstariji; a u slučaju sprečenosti potpredsednika po rangju najstariji sudija*«, sekc. pa: »*prvi potpredsednik, a ako je i ovaj sprečen, zameniće ga drugi potpredsednik*«.

§ 46

[Sl. Pr. 1924, 123, 114, 116; str. 111 s, 164 s, 166 s; op. 94]

(1) *Prvi*¹⁾ predsednik je ovlašćen da predloži Ministru Pravde jedno lice sa kvalifikacijama²⁾ predsednika okružnog suda kao šefa svog³⁾ kabineta, koji će na taj položaj biti postavljen Kraljevim Ukazom. Ovaj šef kabineta ima platu i sve *prinadležnosti* predsednika okružnog suda.⁴⁾

(2) *Isto tako prvi predsednik predlaže Ministru Pravde pisarničko osebje za Vrhovni Sud, a sam postavlja prepisače i služitelje istog suda.*⁵⁾

¹⁾ Min. in vlad.: vacat. ²⁾ Min. in vlad. uvrščata besedo: »za«. ³⁾ Min. in vlad. namesto »šefa svog kabineta«: »svog šefa kabineta«. ⁴⁾ V sekc. ves 1. odstavek vacat. ⁵⁾ V min. manjka ves 2. odstavek, v vlad. je vzpostavljen z besedilom našega nač., v sekc. se glasi ta (edini) odstavek: »Predsednik predlaže Ministru Pravde administrativno osebje za Vrhovni Sud, a sam postavlja prepisače i služitelje istog suda«. Dočim je sekc. starešini okrajnega in predsednikom okrožnega in velikega sodišča pravico postavljanja pisarjev in služiteljev odvezla (prim. § 8, bel. 4, § 17, bel. 6 in § 34, bel. 6), se glede predsednika vrhovnega sodišča načela zak. sl. prag. ni držala.

§ 47

[Sl. Pr. 1924, 110 ss; str. 160 ss; op. 132, 134]

*Prvi¹⁾ predsednik Vrhovnog Suda ima čin Ministra.*²⁾

¹⁾ Min. in vlad.: vacat. ²⁾ Sekc. je dala § 47 novo vsebino. 1. odst. se glasi: »Vrhovni Sud deli se u krivično i gradjansko odeljenje, a svako odeljenje u potreban broj veća. Na čelu svakog odeljenja stoji predsednik toga odeljenja, a u svakom veću ako ne predsedava predsednik odnosno potpredsednik Vrhovnog Suda predsedavače najstariji po rangu sudija«. 2. odstavek pa slove: »Osim toga u Vrhovnom Sudu postoje i: odeljenje za evidenciju, personalno i disciplinsko.« Navajanje glavnih oddelkov (odn. senatov) ustreza mojim predlogom. S tem, da ustanavlja sekc. samo po eden kazenski in civilni oddelek, se vrača k francosko-srbijanskemu tipu, ki v našem nač. ni sprejet (prim. množino v § 50, odst. 1).

§ 48¹⁾

[Sl. Pr. 1924, 30, 158 ss; str. 129, 187 ss; op. 111, 112 a, 153]

Vrhovni Sud vrši *sudbenost*²⁾ redovno u većima od pet sudija, *od kojih jedan predsedava*³⁾ a u slučajevima naročito predvidjenim u ovome ili drugim zakonima u punoj odnosno *u⁴⁾ opštoj sednici.*

¹⁾ Tudi § 48 ima v sekc. popolnoma drugo vsebino; on slove: »Predsednik Vrhovnog Suda odredjuje krajem svake druge godine kojem će odeljenju predsedavati on, a kojem prvi potpredsednik. Drugi potpredsednik stalno sudi u jednom od veća onog odeljenja, kom predsedava predsednik Vrhovnog Suda, i zamenjuje prema potrebi predsednika odeljenja, na slučaj njihove sprečenosti.« Začetek je deloma prevzet iz 3. stavka našega § 56, v ostalem, kurzivno tiskanem delu ustvarja

iz reda ka o s. Torej drugi podpredsednik vrh. sodišča se imenuje tako zaradi tega, ker praviloma ne predseduje; on ima samo to veiko prednost, da sme stalno soditi v enem izmed senatov tistega oddelka, ki mu predseduje predsednik vrh. sodišča, torej eventualno (prim. § 47, odst. 1 sekc.) pod predsedstvom najstarejšega sodnika! Temu dičnemu paragrafu na ljubo je vsa razporedba paragrafov izpremenjena. Vsebinska našega § 48 je vobče reproducirana v § 49 sekc. Kot tak se razločuje od besedila našega § 48 po teh-le izpremembah: ²⁾ Sekc. »sudsku vlast«. ³⁾ Sekc.: kurziv vacat. ⁴⁾ Sekc.: te besede ni (niti ne v min. in vlad., ki reproducirata sicer naš § 48 v neizpremenjeni obliki).

§ 49¹⁾

[Sl. Pr. 1924, 68 s, 71, 159 ss, 210; str. 146, 149, 188 ss, 240; op. 120, 121, 156]

U slučajevima § 27 br. 2²⁾, 7³⁾, 8, 12, 14 i 17⁴⁾ izvestilac sprovodi svoj predlog predsedniku odeljenja na odobrenje. Ako se ovaj ne saglasi s tim predlogom izneće ga pred veće na odluku.

¹⁾ V sekc. je naš § 49 uvrščen kot § 56. § 49 sekc. pa ima vobče vsebino našega § 48 (prim. bel. 1 do 4 k temu §). Izpremembe vsebine našega § 49 so razvidne iz nastopnih beležk: ²⁾ Sekc. navaja tudi br. »3« (dovolitev pravice revnih!). ³⁾ Min. te številke ne navaja, pač pa vlad. in sekc. Po sekc. pa pomeni to št. 8 našega § 27 (prim. bel. 10 k temu §). Ker točki 7 ustrezajoče št. 6 ne citira, se sekc. na vsebino naše t. 7 § 27 dejansko ne sklicuje. ⁴⁾ Sekc. izpreminja številke ustrezno svoje mu § 27 v br. »7, 11, 13 i 16«.

§ 50

[Sl. Pr. 1923, 173; Sl. Pr. 1924, 107, 108, 163 ss, 167 ss, 185, 206, 211; str. 75, 157 s, 159, 192 ss, 196 ss, 214, 236, 240; op. 6. 129 a, 157, 158, 160 do 165, 169, 179]

(1) Puna sednico Vrhovnog Suda sastavljaju za krivične stvari sve sudije krivičnih¹⁾ odeljenja, a za građanske sve sudije građanskih²⁾ odeljenja.

(2) Puna sednica punovažno odlučuje kad je najmanje petnaest prisutnih; njoj predsedava prvi³⁾ predsednik ili njegov zamenik.⁴⁾

(3) U krug rada pune sednice spadaju osim stvari navedenih u drugim zakonima:

1) rešavanje sukoba o nadležnosti po drugom stavu člana 110 Ustava;

2) davanje *mnenja*⁵⁾ zakonodavne prirode (§ 43);

3) poslovi predvidjeni u § 59⁶⁾;

4) donošenje odluka, da li ima dovoljno osnova da se *predsednik i sodije Vrhovnog Suda, predsednici, potpredsednici i sodije Velikih Sudova*⁷⁾ tuže sudu zbog krivice sudski kažnjive⁸⁾, učinjene u službenoj dužnosti, ili za naknadu štete, koja bi se u vršenju službene dužnosti učinila⁹⁾ zlonamerno ili iz krajnje nemarnosti;

5) odluke po pravnim pitanjima koja su niži sudovi pravnosnažno¹⁰⁾ rešili na raznolik način ili pogrešno, ako generalni prokurator, bilo sam, bilo po naredbi Ministra Pravde, predloži, da se u tu svrhu održi puna sednica.¹¹⁾

(4) U građansko-pravnim pitanjima ove odluke mogu se ticati samo onih stvari, koje *snagom*¹²⁾ propisa Zakonika o sudskom postupku u građanskim parnicama ili *snagom*¹³⁾ drugih zakonskih propisa ne mogu da dodju na odluku Vrhovnom Sudu.

(5) Ni u građanskim ni u krivičnim pravnim pitanjima nemaju takve odluke obavezne snage za niže sudove, no u krivičnim pravnim pitanjima ove *odluke*¹⁴⁾ imaju uticaja na pravnosnažno¹⁰⁾ rešenje samo u koliko je to predvidjeno u Zakonu o krivičnom sudskom postupku.

¹⁾ Sekc.: »krivičnog«. ²⁾ Sekc.: »građanskog«. ³⁾ Min. in vlad.: besede »prvi« nimata. ⁴⁾ Sekc.: kurziv vacat. ⁵⁾ Sekc.: »mišljenja«. ⁶⁾ Min. napačno: »§ 50«. ⁷⁾ Sekc. namesto kurziva: »sodije Vrhovnog i Velikih Sudova«. Sekc. preodkazuje podelitev dotične odobritve glede predsednikov vrhovnega in velikega sodišča o b č e m u senatu, dodajajoč § 52 4. točko (prim. bel. 6 k § 52). ⁸⁾ Sekc. slovniško in vsebinsko nepravilno: »krivica sudskih kažnjive.« ⁹⁾ Min., vlad. in sekc.: »koju bi... učinili«. ¹⁰⁾ Min. in vlad.: »pravosnažno«, sekc. kakor nač. ¹¹⁾ Sekc. zaključuje stavek nesmiselno z začetnimi besedami sledečega stavka »u građansko - pravnim pitanjima«, in začenja sledeći stavek z »Ove odluke...«, priključujoč ta stavek takoj predidočemu stavku tako, da tvori št. 5 do konca tega § samo en odstavek. ¹²⁾ Min., vlad. in sekc.: »na osnovu«. ¹³⁾ Min., vlad. in sekc.: vacat. ¹⁴⁾ Manjka v min.

§ 51

[Sl. Pr. 1924, 108, 166, 184 s, 211; str. 159, 196, 214, 240; op. 141]

*Prvi*¹⁾ predsednik ili njegov zamenik može u nabrojanim²⁾ slučajevima, prema važnosti *ili*³⁾ prirodi predmeta, *odrediti*⁴⁾

da mesto pune sednice stvar raspravi i reši opšta sednica Vrhovnog Suda.⁵⁾

¹⁾ Min., vlad. in sekc.: vacat. ²⁾ Vlad.: »nabrojenim«. ³⁾ Min., vlad. in sekc. zgrešeno: »i«. Gre za dvoje različnih pogojev, ki od njih eden zadošča. Prim. Sl. Pr. 1924, 166 odn. str. 196. ⁴⁾ Min., vlad. in sekc.: »narediti«. ⁵⁾ Min., vlad. in sekc. citirajo v oklepajih: § 52. Oni prinašajo prvi stavek § 52 kot drugi stavek § 51, kar je sistematično neumestno (prim. pravilno redigirano besedilo §§ 26, 50 in 53). Izpremembo besedila glej bel. 2 k § 52.

§ 52

[Sl. Pr. 1923, 173; Sl. Pr. 1924, 164, 167, 181 ss, 184 ss, 199, 207, 211; str. 75, 194, 196, 210 ss, 214 ss, 229, 237, 240; op. 114, 127, 158, 173 do 176, 178, 180 a, 181]

(1) ¹⁾ Opšta sednica Vrhovnog Suda sastoji se iz svih u vršenju dužnosti nesprečenih sudija toga suda pod predsedništvom prvog²⁾ predsednika ili njegovog zamenika.

(2) U krug rada opšte sednice Vrhovnog Suda spada, osim stvari navedenih u drugim zakonima:

1) izbor predsednika, *predsednika odeljenja i sudija Vrhovnog Suda kao i izbor predsednika, potpredsednika i³⁾* sudija Velikih Sudova saobrazno Zakonu o sudijama;

2) poslovi predvidjeni u §§ 61 i 63;

3) donošenje odluka⁴⁾ po svima stvarima što se odnose na unutrašnje uredjenje Vrhovnog Suda, u koliko prvi⁵⁾ predsednik nadje, da ih zbog važnosti treba izneti pred opštu sednicu.⁶⁾

¹⁾ Prvi odstavak našega § 52 tvori v min., vlad. in sekc. drugi stavek § 51. Prim. bel. 5 k § 51. ²⁾ Min. vlad. in sekc.: vacat. ³⁾ Kurziv se glasi v min. in vlad. tako: »okružnih sudova, potpredsednika kao i predsednika odeljenja i sudija Vrhovnog Suda kao i izbor«, v sekc. pa tako: »okružnih sudova, potpredsednika i sudija Vrhovnog Suda kao i izbor.« Razlika med našim nač. na eni strani in temi osnutki na drugi strani je pripisovati dejstvu, da je bil našem načrtu za podlago 1. nač. sod. zak., poznejšim načrtom pa 2. nač. tega zak. Po 1. nač. sod. zak. izbira vrhovno sodišče pravzaprav vse sodnike, samo s tem razločkom, da gre glede okrajnih, okrožnih in sodnikov velikih sodišč kakor tudi glede predsednikov okrožnih sodišč izbor na prvi stopnji obćemu senatu velikega sodišča in še le drugostopni izbor v področje obćega senata vrhovnega sodišča (čl. 12).

dočim voli predsednike velikega in vrhovnega sodišča in sodnike vrhovnega sodišča izključno obči senat vrh. sodišča (čl. 13). Št. 1 našega nač. se ozira samo na ta prvo- in edinostopni izbor. Min., vlad. in sekc. izhajajo od 2. nač. sod. zak. Ta nač. pozna samo izbor predsednikov okrožnih sodišč in sodnikov velikega in vrhovnega sodišča (čl. 11, 12). Nižje sodnike predlaga pravosodni minister sam neposredno kralju, predsednike velikega in vrhovnega sodišča pa posredno po ministrskem svetu. Predsedniki oddelkov bi bili činovno najstarejši sodniki teh sodišč. Temu primerno je izpremenjeno besedilo po min. in vlad., samo da se ta osnutka ne ozirata na določbo čl. 12, odst. 3 2. nač. sod. zak. glede predsednikov oddelkov velikega in vrh. sodišča, dočim izločuje sekc. konformno svojemu § 44 (prim. bel. 1 k temu §) tudi te sodnike, ker sekc. posebnih predsednikov oddelkov vrh. sodišča ne pozna (prim. tudi § 47, odst. 1 v obliki sekcije; bel. 2 k temu §). Predsedniki oddelkov velikih sodišč se niti po našem nač. ne volijo in se isto tako v min., vlad. in sekc. ne navajajo posebej. Vobče ustreza potemtakem besedilo sekc. poslednjemu nač. sod. zak. Ker pa je ta načrt zelo nedosleden in nedostaten (glej med dr. zlasti op. 97, 104, 113, 113 a, 114), je pričakovati, da se še izpremeni. Zato bi bilo morda priporočati, da se t. 1 našega § omejuje na splošno ugotovitev, da gre izbor sodnikov v področje občega senata, kolikor to določa zakon o sodnikih (prim. bel. 2 k § 40, prim. pa tudi mojo razpravo Sl. Pr. 1924, 181) ss, zlasti 185 s odn. str. 210 ss in 214 ss). ⁴⁾ Min. in vlad.: »odluke«. ⁵⁾ Min., vlad. in sekc.: vacat. ⁶⁾ Sekc. pristavlja še točko: »4.) *donošenje odluka odnosno predsednika i potpredsednika Vrhovnog i predsednika Velikog Suda po tač. 4 § 50*«. Prim. bel. 7 k § 50.

§ 53

[Sl. Pr. 1924, 134, 157, 158, 167, 186 s, 193 ss, 196 ss; str. 185, 186, 187, 196, 216 s, 223 ss, 225 ss; op. 97, 184, 185]

(1) Personalno odeljenje Vrhovnog Suda sastoji se iz deset sudija, biranih kockom krajem svake druge godine; njemu predsedava prvi¹⁾ predsednik ili njegov zamenik.

(2) U krug rada toga odeljenja spadaju, osim stvari navedenih u drugim zakonima:

1) predlozi o imenovanju sudijskih pomoćnika Vrhovnog Suda²⁾;

2) odluke o ličnim prilikama celokupnog osoblja Vrhovnog Suda u koliko prvi³⁾ predsednik nadje, da ih zbog važnosti treba izneti pred personalno odeljenje;

3) odluke o stvarima koje Zakon o sudijama stavlja u krug rada Vrhovnog Suda, a ne spadaju u nadležnost opšte ili

pune sednice (§§ 50 i 52)⁴⁾ ili disciplinskog odeljenja Vrhovnog Suda (§ 54)⁵⁾.

¹⁾ Min., vlad. in sekc.: vacat. ²⁾ Sekc. mesto kurziva: »*Ministru Pravde o broju sudiskih pomoćnika za Vrhovni Sud.*« Kdo pa predlaga imenovanje? Menda sekc. teh »sudiskih« pomoćnikov vendar ne prišteva »administrativnemu osoblju«, ki ga predlaga predsednik? (prim. bel. 5 k § 46). ³⁾ Min., vlad. in sekc.: vacat. ⁴⁾ Sekc. citira napačno: »§§ 49 i 51.« ⁵⁾ Min., vlad. in sekc. brez citata.

§ 54

[Sl. Pr. 1924, 105 s, 134, 158, 191 ss; str. 155 ss, 184 s, 187, 221 ss; op. 97, 126, 128, 129]

Uredjenje disciplinskog odeljenja Vrhovnog Suda propisuje Zakon o sudijama.

§ 55

[Sl. Pr. 1923, 63 ss; Sl. Pr. 1924, 27, 73, 116, 117, 135, 157, 160, 187, 195; str. 41 ss, 126, 151, 166, 167, 186 s, 189, 216, 225; op. 120, 121, 140, 176 a]

Naredjenja §§ 22 i 38¹⁾ shodno se primenjuju i na Vrhovni Sud samo s tom razlikom, što će se sazivanje sudija u opštu sednicu i postavljanje²⁾ sudija po odeljenjima vršiti krajem svake druge godine.

¹⁾ Sekc. citira: »§§ 22, 25 i 38«. § 25 ustanavlja dužnost predsednika odeljka, da razdeljuje posle med člane odeljka. Prim. razpravo Sl. Pr. 116 odn. str. 166. ²⁾ Sekc.: »postavljenje«.

§ 56¹⁾

[Sl. Pr. 1924, 115 ss; str. 165 ss; op. 143]

Na čelu svakog odeljenja stoji predsednik odeljenja. Prvi²⁾ predsednik Vrhovnog Suda krajem svake druge godine odredjuje pismenom naredbom po kojima će predmetima pojedino odeljenje vršiti sudbenost. On odredjuje nakon dogovora sa drugim i trećim predsednikom i sa³⁾ predsednicima odeljenja, kojemu će odeljenju predsedavati on, a kojima drugi i treći predsednik⁴⁾ i predsednici odeljenja.

¹⁾ V sekc. ima § 56 vsebino našega § 49; dotične izpremembe so razvidne iz bel. 2 do 4 k temu §. Vsebino našega § 56 reproducira sekc. po svoje deloma (3. stavek) v § 48 (kot 1. stavek; prim. bel. 1 k temu §),

deloma (1. stavek) v § 47 (kot 2. stavek; prim. bel. 2 k temu §). Določbe o razvrstitvi poslov po oddelkih koncem vsakega drugega leta (2. stavek našega § 56) sekc. sploh nima. Razdelitev poslov med oddelke, ki jo vrši predsednik vrh. sodišča tudi po sekc. (§ 45), se ž njo seveda ne krije, ker gre v primeru § 45 za razdelitev poedinih stvari (spisov) in concreto (prim. razpravo Sl. Pr. 115, 116 odn. str. 166), ne pa za stalno določitev, katere vrste sodstva naj vrši poedini oddelek. ²⁾ Beseda »prvi« vacat v min. in vlad. ³⁾ Besede »drugim i trečim predsednikom i sa« so v min. in vlad. izločene. Njuni »podpredsedniki« niso omenjeni, ker jih ta načrta istovetita s predsedniki oddelkov (prim. bel. 1 k § 44). ⁴⁾ Besede »drugi i treči predsednik i« so črtane v min. in vlad.

§ 57

[Sl. Pr. 1924, 132, 134, 168, 176, 180, 202 ss; str. 183, 185, 197, 206, 209, 232 ss; op. 4, 189, 190]

(1) U cilju da se postigne što veća jednoobraznost sudovanja¹⁾ postoji kod Vrhovnog Suda odeljenje za evidenciju kojemu na čelu stoji jedan sudija Vrhovnog Suda sa potrebnim osobljem²⁾. Njemu je zadatak, da u svim pravnim stvarima osim krivičnih pribeleži svaku odluku od pravne važnosti i, ako opazi protivrečnosti u sudjenju, da na ove³⁾ obrati pažnju prvog⁴⁾ predsednika⁵⁾ pre nego što se odluka otpravi.

(2) U istom cilju to odeljenje vodi zbirku važnih odluka i knjigu načelnih odluka osnovanih po čestim, glavama, odsecima i paragrafima pojedinih zakona i uredaba.

¹⁾ Sekc.: »sudjenja«. ²⁾ Min. in vlad.: »personalom« (!). ³⁾ Min.: »protivrečnost . . ., da no ovu«; vlad.: »protivrečnosti . . ., da na ovu«; sekc.: »protivurečnost . . ., da na ovu«. ⁴⁾ Min., vlad. in sekc.: vacat. ⁵⁾ Min., vlad. in sekc.: »predsedniku«.

§ 58

[Sl. Pr. 1924, 206; str. 235]

Da li će izvesna odluka ući u zbirku važnih odluka, rešiće veće koje ju je izreklo. Ono će tu svoju odluku sa spisima koji se na nju odnose preko odeljenja kojemu pripada dostaviti odeljenju za evidenciju, koje¹⁾ će ju uneti u zbirku važnih odluka i o tome izvestiti predsednika odnosno odeljenja.

¹⁾ Sekc. očividno pogrešno: »koja«.

§ 59

[Sl. Pr. 1924, 135 s, 168, 176 s, 206, 208 s; str. 186, 197, 206 s, 235 s, 237 s; op. 141]

Ako neko večje odluči da u nekom pravnom pitanju odstupi od koje odluke već unesene u zbirku, *ili se pak dogodi, da dva večja izdadu*¹⁾ dve protivurečne odluke po nekom u zbirku ne unesenom pravnom pitanju a jednovremeno odluče da ih unesu u zbirku, to će *prvi*²⁾ predsednik Vrhovnog Suda obustaviti *otpravljanje*³⁾ tih protivurečnih odluka i pravno pitanje izneti pred punu sednicu Vrhovnog Suda, koja će odlučiti o istome, pošto sasluša dva izvestioca, čiji predlozi moraju biti saopšteni svakom njezinom članu najmanje osam dana pre sednice.

¹⁾ Kurziv je izostal v min. in vlad. Sekc. je vzpostavila pravilni tekst.

²⁾ Min., vlad. in sekc.: vacat. ³⁾ Sekc.: »opravdanje« (1).

§ 60

[Sl. Pr. 1924, 177, 207; str. 206 s, 236; op. 194]

Odluku donesenu od pune sednice odeljenje za evidenciju unosi u knjigu načelnih odluka, a u zbirku važnih odluka samo onda ako se ova odluka odnosi na neku po istom pravnom pitanju već unesenu odluku. *Ona veže*¹⁾ sva večja Vrhovnog Suda sve dotle, dok po propisima ovoga zakona opšta sednica Vrhovnog Suda ne odluči da ju izmeni ili ukine.

¹⁾ Sekc.: »Onda važe«; pač pogrešno, ne glede na slovniško hibo. Kajti odločbe ne vežejo še le po izvršenem vpisu (»onda«), marveč takoj, ko so sklenjene.

§ 61

[Sl. Pr. 1924, 136, 186, 207, 208 s; str. 186, 216, 236, 237 s; op. 141, 173, 195]

(1) Ako su članovi nekog večja svi jednoglasno toga mišljenja da treba odstupiti od neke odluke unesene u knjigu načelnih odluka, obustaviće se odlučivanje po tome pravnom pitanju i izvestiće se o tome *prvi*¹⁾ predsednik Vrhovnog Suda, koji će ga izneti pred opštu sednicu.

(2) Ova će o tome pravnom pitanju rešiti pošto sasluša dva izvestioca, čiji će predlozi biti saopšteni svakome članu Vrhovnog Suda najmanje deset dana pre sednice.

¹⁾ Min., vlad. in sekc.: vacat.

§ 62

[Sl. Pr. 1924, 207 ss; str. 237 s]

Ako odlika opšte sednice bude istovetna sa odlukom već unesenom u knjigu načelnih odluka, odeljenje za evidenciju pribeležice *u ovu i u*¹⁾ zbirku važnih odluka samo njezin datum i oznaku spisa, a inače celi *njen*²⁾ sadržaj. Ovakva³⁾ odlika veže ne samo veće koje ju je izazvalo već u opšte sva veća Vrhovnog Suda dok ne bude ukinuta.

¹⁾ Sekc. namesto: »u ovu i u«: »i ovu u«, kar ima povsem drug, zgrešen smisel. ²⁾ Min., vlad. in sekc.: »joj«. ³⁾ Sekc. začenja tu nov (2) odstavek.

§ 63

[Sl. Pr. 1924, 168, 186, 206 s, 208 s; str. 197, 216, 235 s, 237 s; op. 141, 192, 196]

Postupice se prema naredjenjima §§ 59 i 61 i onda kada se izvestilac nadje pobudjenim da zastupa pravno shvatanje protivno onome, što je sadržano u nekoj odluci koja je već *unesena*¹⁾ u knjizi načelnih odluka a *prvi*¹⁾ predsednik Vrhovnog Suda nadje za shodno da sazove opštu sednicu pre nego što nadležno veće odluči o predmetu.

¹⁾ Min., vlad. in sekc.: vacat.

§ 64

[Sl. Pr. 1924, 205; str. 234; op. 190, 191]

Odeljenje za evidenciju ima da vodi brigu i o tome da odluke odredjene za knjigu načelnih odluka i za zbirku važnih odluka¹⁾ budu dostavljene u prepisu svakome sudiji Vrhovnog Suda kao i da u većnici svakog odeljenja bude po jedan primerak knjige načelnih odluka i zbirke važnih odluka.

¹⁾ Kurziv je v min., vlad. in sekc. izločen. Važne odločbe se torej ne vročajo, marveč so razvidne samo iz zbirke, razpoložene po posvetovalnicah. Kako pa naj izvedo sodniki za nove odločbe, dokler niso objavljene? In kako naj postopajo po § 59, ko vendar o njih niso obveščeni?

Drugi odsek

Sudsko osoblje

§ 65

[Sl. Pr. 1924, 11; str. 110; op. 186]

Sudovima dodeljeno osoblje deli se na sodije, *na*¹⁾ *sudijske*²⁾ pomočnike, *na*¹⁾ *pisarničko*³⁾ osoblje i *na*¹⁾ služitelje.

¹⁾ Min., vlad. in sekc. vacat. ²⁾ Sekc.: »sudske«. ³⁾ Sekc.: »administrativno«.

1. Sudije i sudijski¹⁾ pomočnici

§ 66

[Sl. Pr. 1923, 20 s, 114, 117 s; Sl. Pr. 1924, 121; str. 20 s, 49 s, 171; op. 44, 104, 186]

Sudije u smislu Ustava jesu: predsednici,²⁾ *predsednici odeljenja*³⁾ i sudije Vrhovnog Suda, predsednici, *potpredsednici*⁴⁾ i sudije Velikih i okružnih sudova i sudije⁵⁾ sreskih sudova, koji su postavljeni Kraljevim Ukazom po Zakonu o sudijama.

¹⁾ Sekc.: »sudijski«. Prim. bel. 2 k § 65 in bel. 1 k § 67. V treh za-porednih §§ troje izrazov za isti pojem! ²⁾ Min., vlad. in sekc.: »predsednik«. ³⁾ Min. ima »*potpredsednik* (?) *kao* predsednici odeljenja«, vlad.: »*potpredsednici kao* predsednici odeljenja«, sekc. pa samo »*potpredsednik*«, čeprav navaja sama v svojem § 45 dva potpredsednika. Posebnih »predsednikov oddelkov« sekc. ne pozna. ⁴⁾ Min., vlad. in sekc.: vacat. ⁵⁾ Namesto »i sudije« pač pravilno: »*kao i starešine i sudije*« (Sl. Pr. 1923, 20 s odn. str. 20 s). Prim. tudi bel. 1 k § 8.

§ 67

[Sl. Pr. 1923, 21; Sl. Pr. 1924, 196 ss; str. 21, 225 ss; op. 185 b, 186]

(1) Sudijski¹⁾ pomočnici jesu: sekretari (tajnici) i pristavi.

(2) Za pristave se mogu postaviti lica, kojima je od naših pravnih fakulteta priznata fakultetska sprema, *ali još nisu položila sudijski ispit*,²⁾ a za sekretare pristavi koji su položili sudijski³⁾ izpit⁴⁾.

(3) Sekretarima i pristavima može se poveriti vršenje pojedinih poslova spornog, *nespornog*⁵⁾ i krivičnog postupka. No i po *ovakvim*⁶⁾ poslovima sudijski⁷⁾ pomoćnici ne mogu donositi nikakvu odluku. Sekretari vrše *ove*⁸⁾ poslove samostalno, a pristavi pod odgovornošću sudije; no pristavima se ne mogu poveriti poslovi istražnog, *zamoljenog*⁹⁾ ili izaslanog sudije.

1) Tu ima tudi sekc.: »sudijski«. 2) V sekc. kurziv vacat. 3) Sekc.: »sudiski«. 4) Sekc. dodaje: »ili imaju tri godine službe; no prvenstveno pravo imaju pristavi sa položenim sudskim (tretja oblika v istem §!) ispitom«. Ta dostavek je vsaj za prečanske pokrajine nesprejemljiv, za ostale pa silno opasen. Ako je bojazen utemeljena, da ne bi bilo zadostnega števila kvalificiranih pristavov, naj se koncipira ta določba vsaj kot samo začasna in ji odkaže mesto v VII. odseku med prehodnimi določbami. Sicer bomo to institucijo neizprašanih sekretarjev perpetuirali in si jih naravnost vzgajali, kakor se to godi že sedaj na srbijanskem in črnogorskem ozemlju. 5) Min.: »neposrednog« (očividen pis. ali tisk. pogrešek). 6) Sekc.: »ovim«. 7) Sekc.: »sudiski«. 8) Min., vlad. in sekc.: »sve« (!) 9) Min.: »zamenjenog«.

§ 68

[Sl. Pr. 1924, 197; str. 227; op. 186]

*Trogodišnja*¹⁾ sudijska²⁾ pripravna služba (*čl. 7 Zakona o sudijama*)³⁾ ima se vršiti tako, da se svaki kandidat izvežba u gradjansko-pravnim i krivično-pravnim sudijskim⁴⁾ poslovima, kao i da se upozna sa vodjenjem poslova sudske pisarnice.

1) Min. in vlad.: »dvogodišnja«; v sekc.: vacat. Sekc. pustí torej vprašanje, koliko časa traja pripravljalna služba, na videz nerešeno. S tem pa, da je sprejela izpremembe min. in vlad. na § 69, je molče izrekla, da odobrava dvoletno službo. Izkustva govorijo za daljše trajanje. Za prehodno dobo predvideva morebiti potrebno skrajšanje itak poseben § 102, ki pa ga je sekc. črtala. 2) Sekc.: »sudska«. 3) V sekc. citata ni. 4) Sekc.: »sudskim« (prim. bel. 2 k § 8). Na tem mestu je izraz posebno deplaciran, ker se tu ravno razločujejo posli, ki so »sodniški«, in ostali »sodni« (pisarniški) posli.

§ 69

[Op. 186]

Sudijska¹⁾ pripravna služba ima *da se vrši*²⁾: najmanje 18³⁾ meseci kod sreskog suda, najmanje 12⁴⁾ meseci kod okruž-

nog suda, a ostalo vreme može se ⁵⁾ provesti *na službi* ⁶⁾ kod Velikog Suda ili *kod*⁶⁾ državnog tužništva.

¹⁾ Sekc.: »sudska« (prim. bel. 2 k § 8). ²⁾ Min.: »se vršiti«. ³⁾ Min., vlad. in sekc.: »12«. ⁴⁾ Min., vlad. in sekc.: »8«. ⁵⁾ Min., vlad. in sekc.: vacat, kar je slovniško pogrešno, ker ne dostaje pravilnega subjekta tega stavka. ⁶⁾ Min.: vacat.

§ 70

[Sl. Pr. 1924, 63; str. 140; op. 96, 186]

(1) Predsednik Velikog Suda ima *vrhovni*¹⁾ nadzor nad vršenjem sudijske pripravne službe.

(2)²⁾ Bliža naredjenja³⁾ o *primanju-u sudijsku pripravnu službu, o vršenju ove i o*⁴⁾ nadzoru *nad istim izdaće*⁵⁾ Ministar Pravde *pošto sasluša mišljenje opšte sednice Velikih Sudova.*⁶⁾

¹⁾ Sekc.: vacat. Beseda pa je umestna, ker gre neposredni nadzor v področje predsednika zbornega sodišča prve stopnje. ²⁾ V sekc. tu ni novega odstavka. ³⁾ Sekc.: »Bliže odredbe«. ⁴⁾ Sekc. ima mesto kurziva »tome«. S tem pa vsebina te določbe ni izčrpana. ⁵⁾ Sekc.: mesto kurziva: »propisaće«. ⁶⁾ Sekc.: kurziv vacat.

§ 71

[Op. 96, 141, 185, 186]

Pristave postavlja Ministar Pravde *za področje Velikog Suda, a predsednik Velikog Suda odredjuje im mesto službovanja*. Sekretare postavlja Ministar Pravde *po saslušanju predsednika nadležnog Velikog Suda, odnosno prvog*¹⁾ *predsednika Vrhovnog Suda kad ima da se postavi sekretar Vrhovnog Suda.*²⁾

¹⁾ V min. in vlad. manjka beseda »prvog«. ²⁾ Po sekc. se glasi ta § tako: »Sekretare i pristave postavlja Ministar Pravde, *kao i administrativno osoblje gde zakonom nije drukčije odredjeno*«. Ta v smislu zak. sl. prag. izvršena izprememba je povsem nesprejemljiva. Pristavi in vsaj del sekretarjev ne morejo biti imenovani na stalna službena mesta, marveč mora predsednik velikega sodišča imeti možnost, da premešča te vrste sodniških uradnikov po trenutnih potrebah službe, ne glede na to, da se mu je ozirati tudi na osebne in vzgojevalne potrebe in koristi poedinega sodniškega kandidata (prim. op. 185). Pristavek glede »administrativnega« osobja je sistematično neumesten, ker ne sodi v poglavje, ki razpravlja o »sodnikih in sodniških pomočnikih« (prim. napis nad § 66).

Počasne sodije

§ 72

[Sl. Pr. 1923, 271; str. 94; op. 78]

(1) Služba počasnih sodija je brezplačna.¹⁾(2) *Za nju je sposoben*²⁾ vsaki *neporočni*³⁾ državljanin *naše države*⁴⁾ koji po svome zvanju pozna je trgovinu, brodarstvo ili rudarstvo kao i zakone i običaje što amo spadaju, koji je navršio trideset godina života a nije zakonom *ni*⁵⁾ sudskom odlukom *ograničen u uživanju*⁶⁾ državljanskih prava ili *u raspolaganju*⁷⁾ svojom imovinom.

¹⁾ Sekc. uvršča 1. odstavek nač. kot 2. odstavek, kar se mi zdi bolje. ²⁾ Sekc. namesto kurziva: »*Počasni sodija može biti*«. ³⁾ Sekc.: »*naš*«. Besede »*neporočni*« ni, morda z ozirom na relativni stavek, ki pa opredeljuje samo d o l o č e n o neomadeževanost. ⁴⁾ Sekc.: vacat. ⁵⁾ Min. in vlad.: »*ili*«. ⁶⁾ Sekc.: »*lišen uživanja*«. ⁷⁾ Sekc.: »*raspolaganje*«(?).

§ 73

Počasne sodije postavlja Ministar Pravde iz trgovačkog staleža i one iz kruga ¹⁾ lica *veštih brodarstvu*²⁾ po predlogu trgovačke in obrtničke komore (trgovačke, industrijske, zanatlijske komore) okruga, a one iz kruga lica *veštih rudarstvu*³⁾ po predlogu posednika rudnika i *talionica (topionica)*⁴⁾ okruga kao i po predlogu lica što očestvuju u obrtu tih rudnika i *talionica*⁵⁾ i to svaki put na godinu dana.⁶⁾ Ponovni izbor nije isključen.

¹⁾ Min. in vlad.: »*krugova*«. ²⁾ Min. »*veštim*« (tisk. pogr.). Sekc.: »*upoznatih sa brodarstvom*«. ³⁾ Sekc.: »*upoznatih sa rudarstvom*«. ⁴⁾ Sekc.: »*topionica, talionica*«. ⁵⁾ Sekc.: »*topionica*«. ⁶⁾ Pač prekratka doba!

§ 74

[Sl. Pr. 1923, 173; str. 75]

Ministar Pravde izdaće bliže propise o načelima, kojih se treba držati pri sastavljanju tih predloga, o razmeru, u kome se prilikom biranja imaju uzeti u obzir lica što učestvuju u obrtu odnosnih rudnika i talionica kao i o *sastavljanju*¹⁾ izbornih tela za biranje počasnih sodija *veštih rudarstvu*.²⁾

¹⁾ Sekc.: »*stavljanju*« (?). ²⁾ Sekc.: »*upoznatih sa rudarstvom*«.

§ 75

- (1) *Svaki je dužan primiti službu* počasnog sudije.¹⁾
 (2) Ministar Pravde propisaće u kojim²⁾ se slučajevima izabrano lice *može ne*³⁾ primiti izbora, odnosno kada postavljeni sudija može tražiti oslobodjenje od sudijske dužnosti.

¹⁾ V sekc. slove 1. odst.: »Služba počasnog sudije *obavezna je*«. Ta formulacija je morda boljša z ozirom na § 72 odst. 2 in § 73. ²⁾ Sekc.: »kojima«. ³⁾ Sekc.: »*ne mora*«.

§ 76

(1) Pri stupanju u službu, svaki počasni sudija položice zakletvu (prisegu) pred predsednikom suda za koji je postavljen, da će tačno i savesno vršiti svoju počasnu sudijsku službu na osnovu postojećih zakona i običaja svoje struke, bez obzira na ličnost i interes parničara.

(2) Po položenoj zakletvi počasne su sudije, u pogledu vršenja službe i *dužnosti sudija*¹⁾, ravni sudijama po zvanju. Osim slučaja osude za kakav²⁾ zločin ili kakvo²⁾ drugo krivično delo, učinjeno iz koristoljublja ili protiv javnog morala kao i slučaja gubitka samovlasnosti, počasni sudija može se lišiti tog počasnog zvanja jedino na osnovu zakonskih naredjenja o disciplinskom postupku što vredi za sudije.

¹⁾ Sekc.: »*sudijske dužnosti*«. ²⁾ »kakav« odn. »kakvo« naj se briše.

Dužnost prijave izuzeća

§ 77

(1) Sudije, počasne sudije, sudijski pomoćnici i ostalo sudsko osoblje dužni su odmah saopštiti starešini suda čim saznadu za neki odnošaj koji ih po zakonu isključuje od vršenja svog zvanja. Ako je starešina izuzet, *saopštice to*¹⁾ *svome*²⁾ zameniku, a ako ovoga nema onda se razlog izuzeću ima dostaviti predsedniku *pretpostavljenog*³⁾ suda.

(2) Ako je u *kojem*⁴⁾ *zbornom*⁵⁾ sudu nemoguće odlučiti o izuzeću, onda se to ima saopštiti predsedniku *pretpostavljenog*⁶⁾ *zbornog*⁷⁾ suda.

¹⁾ Min., vlad. in sekc.: »*onda će to saopštiti*«. ²⁾ Min., vlad. in sekc.: »*njegovom*« (nepravilno). ³⁾ Sekc.: »*neposredno višeg*«. ⁴⁾ Min., vlad. in

sekc.: »kome«. ⁵⁾ Sekc.: vacat (nepravilno, ker gre za konstelacijo, ki je postalo pri njej z b o r n o sodišče vsled odstopa izključenega sodnika nesklepčno [§ 23 sod. prav. odn. § 21 II. ref. in deln. kom. nač. cpr.]).
⁶⁾ Sekc.: »neposredno višeg«. ⁷⁾ Sekc.: vacat.

Službena haljina

§ 78

Na *ovim*¹⁾ raspravama koje se vode u građanskim i krivičnim stvarima pred sudećim sudom kao i pri polaganju zakletve, sudije,²⁾ državni tužioc,³⁾ počasne sudije, advokati i branitelji⁴⁾ nose službenu haljinu u obliku koji će propisati Ministar Pravde.⁵⁾

¹⁾ Min., vlad. in sekc.: »svima«. ²⁾ Min., vlad. in sekc.: »sudija«.
³⁾ Min., vlad. in sekc.: »tužilac«. (Čemu ta in v bel. 2 omenjeni nedosledni singular?) ⁴⁾ Min., vlad. in sekc.: »branioci«. ⁵⁾ Sekc. dostavlja opazko: »rezervisano«. Ali naj zopet doživimo, da bodo sodili v turistiški noši ali tennis-obleki, s pipo ali cigareto v ustih? Sicilijanski pregovor pravi: Si è stimati cumme si va bestiti.

2.) Pisarničko²⁾ osoblje

§ 79

[Sl. Pr. 1924, 13, 63; str. 112, 140, 141; op. 93]

(1) Broj i vrste *pisarničkog*³⁾ osoblja i *osoblja javnih knjiga dodeljenog*⁴⁾ pojedinim sudovima *ravna*⁵⁾ se prema potrebi službe. O tome odlučuje Ministar Pravde pošto dobije mišljenje nadležnog Velikog Suda⁶⁾.

(2) Propise o prethodnoj školskoj spremi, o *pripravnoj*⁷⁾ službi, o polaganju stručnih ispita, o postavljanju⁸⁾ u službu, o dužnostima i pravima i o krugu rada *pisarničkog sudskog osoblja, kao i osoblja kojemu*⁹⁾ je povereno vodjenje javnih (zemljišnih, baštinskih, hipotekarnih, železničkih, rudničkih) knjiga¹⁰⁾ izdače Ministar Pravde u koliko to nije uređeno drugim zakonima, pošto dobije mišljenje opšte sednice Velikih Sudova.

¹⁾ Številka manjka v sekc., kar je z ozirom na napise nad §§ 66 in 81 nepravilno. ²⁾ Sekc.: »administrativno«. ³⁾ Sekc.: »administrativnog«. ⁴⁾ Sekc. mesto kurziva: »dodavanog«. ⁵⁾ Min., vlad. in sekc.: »upraviļa«(?). ⁶⁾ Tu bi bilo treba uvrstiti: »odnosno Vrhovnog Suda«. ⁷⁾ Hudomušni

tiskarski skrat je napravil iz tega v sekc.: »*privatnoj*«. ⁸⁾ Sekc.: »postavljenju«. ⁹⁾ Min. in vlad.: »*kome*«. ¹⁰⁾ Sekc. ima mesto kurziva samo: »*svega administrativnog sudskog osoblja*«.

§ 80

*Sudska pisarnica zbornih sudova*¹⁾ stoji pod²⁾ nadzorom *jednog*³⁾ predstojnika. Kod sreskih sudova postaviće se predstojnik sudske pisarnice samo u koliko bude potrebno s obzirom na obim poslova; inače starešina sreskog suda poveriće nadzor nad *sudskom pisarnicom*⁴⁾ jednom činovniku *iste*⁵⁾.

¹⁾ Sekc. namesto kurziva: »*Administrativno osoblje*«, kar je ne ovira, da govori takoj v 2. stavku vendarle o »sudskoj pisarnici«; izprememba pa je že kot taka nepravilna, ker niso ti predstojniki predstojniki pisarniškega »*osoblja*«, temveč *pisarne* (prim. bel. 2 k § 82)! Vrhutega je nasprotje med 1. stavkom, ki govori o obvezni postavitvi pis. predstojnika pri zbornih sodiščih, in med 2. stavkom, ki govori o fakultativni postavitvi takih predstojnikov pri okrajnih sodiščih, po nepotrebnem zabrisano. ²⁾ Sekc. uvršča: »*neposrednim*«. ³⁾ Sekc.: »*svojih*« (prim. bel. 1). ⁴⁾ Sekc.: »*administrativnim osobljem*«. ⁵⁾ Sekc.: »*istog suda*« (torej morebiti tudi sodniškemu [»sudijskemu«] uradniku?!).

3. Sudski služitelji

§ 81

[Sl. Pr. 1924, 13; str. 112; op. 94]

(1) Kod svakog suda biće potrebni¹⁾ broj služitelja *koje postavlja starešina odnosno predsednik suda*²⁾.

(2) Propise o *uvetima*³⁾ za postavljanje sudskih služitelja, o uredjenju njihovih službenih odnosa i o krugu njihova rada izdaće Ministar Pravde, koji odredjuje i broj služitelja kod svakog pojedinog suda.

¹⁾ Min., vlad. in sekc.: »potreban«. ²⁾ Sekc.: kurziv vacat. ³⁾ Sekc.: »*uslovima*«.

Treći odsek

Nadzor nad pisarničkim¹⁾ osobljem i služiteljima

§ 82

[Sl. Pr. 1923, 11 s, 22 s; str. 11 s, 22 s]

Nadzor²⁾ nad *pisarničkim*¹⁾ osobljem i služiteljima kod sreskih sudova vrši *starešina*³⁾ sreskog suda sporazumno sa

sudijom *kojemu*⁴⁾ je dotični službenik dodeljen; kod zbornih sudova predsednik suda uz saradnju onog sudije ili sudijskog pomoćnika *kojemu*⁴⁾ je taj posao poverio.

¹⁾ Sekc.: »administrativnim«. ²⁾ Sekc.: »Opšti nadzor«. V to izpremembo je bila Sekc. primorana, ker obravnava nadzor nad »administrativnim osobljem že v § 80, kjer pa je govor o predstojniku »pisarne« in njegovim (neposrednim) nadzorom nad njo (prim. bel. 1 k § 80). ³⁾ Sekc.: »vrše starešine«. ⁴⁾ Min., vlad. in sekc.: »kome«.

Četvrti odsek

Vodjenje poslova kod suda

§ 83

[Sl. Pr. 1924, 63, 210; str. 140, 240]

Propise o vodjenju i rasporedu poslova sudske pisarnice, poimence one o otpravljanju sudskih odluka, o vodjenju upisnika (registara)¹⁾ i drugih pomoćnih knjiga, o postupanju sa podnescima što sudu stignu, o rukovanju spisima, o sastavljanju i podnošenju poslovnih izveštaja izdaće Ministar Pravde, pošto sasluša mišljenje Velikih Sudova.

¹⁾ Min., vlad. in sekc.: »registra«. Ali je to zamišljeno kot singular in morda zopet straši stari »vložni protokol«?

§ 84

[Op. 96]

(1) Kod sreskih sudova sa više sudija pojedinaca, kod zbornih sudova sa više odeljenja kao i kod zbornih sudova sa više sudija pojedinaca, mogu se urediti odeljenja pisarnice [za sve poslove pisarnice, koji se odnose na rad jednog ili više *tih*¹⁾ sudija pojedinaca, jednog ili više *tih*¹⁾ odeljenja]. Iz kruga rada takvih posebnih odeljenja pisarnice mogu se odvojiti poslovi dostavljanja²⁾ i izvršenja te ih dodeliti jednom posebnom odeljenju pisarnice, koje će se isključivo baviti poslovima takve vrste za čitavi³⁾ sud.

(2) Načelno odobrenje za uredjenje tih posebnih odeljenja daje⁴⁾ Ministar Pravde prema potrebi *suda*.⁵⁾ O⁶⁾ načinu uredj-

enja ovih odeljenja, njihovom broju, o *njihovom* činovništvu⁷⁾ i odvajanju poslova dostavljanja⁸⁾ i izvršenja, odlučuje predsednik *pretpostavljenog*⁹⁾ Velikog Suda.

1) Min., vlad. in sekc.: vacat. 2) Sekc.: »dostavljenja«. 3) Min., vlad. in sekc.: »čitav«. 4) Sekc.: »davaće«. 5) Min., vlad. in sekc.: »službe«. 6) Sekc. začenja s to besedo nov (3.) odstavek. 7) Min., vlad. in sekc.: »broju činovništva«. Samo o broju? § je redigiran po § 60 o. z. in že po nač. ni preveč jasno formuliran, zlasti v 1. odst. Izpremembe niso besedila niti najmanj izboljšale. Jaz sem bil predlagal namesto passusa med [] nastopno formulacijo: »od kojih svako ima da isključivo vrši sve poslove sudske pisarnice za odredjenog sudiju pojedinca ili za odredjeno veće ili pak za odredjenu grupu sudija pojedinaca ili veća«, pri čemer sem se držal strožje naše predloge. 8) Sekc.: »dostavljenja«. 9) Sekc.: »nadležnog«.

§ 85

Pojedina odeljenja sudske pisarnice imaju da vrše naloge sudije ili predsednika odeljenja *kojemu*¹⁾ su dodeljena. U predmetima koji spadaju u krug rada toga sudije ili toga odeljenja moraju vršiti sve što se pokaže *nuznim*²⁾ u interesu službe, u koliko spada u dužnost sudske pisarnice.

1) Min., vlad. in sekc.: »kome«. 2) Sekc.: *potrebnim*«.

§ 86

[Sl. Pr. 1923, 11; str. 11]

(1) Predlozi, molbe i izjave koje se mogu dati i usmeno pred sudom *a*¹⁾ koje po zakonu sudija ne mora lično da primi, mogu se uzeti na zapisnik u sudskoj pisarnici. Zapisnik tako sastavljen poslaće se po potrebi nadležnom sudu.

(2) Činovnici sudske pisarnice mogu po naredbi sudije primiti na zapisnik i menične proteste, sastaviti smrtovnice²⁾, popisati i zapečatiti zaostavštinu, izvršiti dobrovoljnu prođaju³⁾ pokretnosti, overiti prepise i potpise.

(3) Sudska pisarnica sastavlja i potpisuje tabelarne preglede o sudskom radu. Ona izdaje *dostavke*⁴⁾ (otpravke), *izvatke*⁵⁾ i prepise iz sudskih spisa na zahtev stranaka a u granicama zakona, potpisane i snabdevene sudskim pečatom

od strane predstojnika sudske pisarnice ili onoga njenog činovnika koji bude naročito za to postavljen.

(4) Može se preneti na sudsku pisarnicu i pripravno *rešavanje (pripremanje)*⁶⁾ nacрта za odluke po spisima⁷⁾ jednostavnije prirode i sastavljanje nacрта rešenja u zemljišnim stvarima.

(5) Sudskoj pisarnici može se narediti, da u slučajevima kad se molba potpuno zadovoljava sastavi nacrt odluke u smislu kratke beleške sudije po pismenim ili na sudskom zapisniku predatim molbama, računajući ovamo i naloge za isplatu (platežne naloge) u meničnom i mandatnom postupku kao i rešenja *na osnovu otkaza*⁸⁾ preko suda.

(6) Isto vredi i za uvetne naloge *isplate*⁹⁾ izdate¹⁰⁾ u postupku o opominjanju.

(7) Isto tako može se poveriti sudskoj pisarnici da sastavi belešku o presudi (§ 517 g. p. p.)¹¹⁾ i *dostavke (otpravke)*¹²⁾ presuda izrečenih tačno po tužiteljevom traženju na osnovu odricanja ili primanja (pripoznanja¹³⁾ ili pak onih izrečenih zbog izostanka.¹⁴⁾

(8) Činovnici sudske pisarnice mogu se uzeti i za zaklete *perovodje*.¹⁵⁾

¹⁾ Sekc.: vacat. ²⁾ Min., vlad. in sekc. uvršćaju tu: »(umrlice)«. ³⁾ Min.: »predaju«, vlad.: »pridaju«, sekc.: pravilno »prodaju«. ⁴⁾ Sekc.: »dostave«, kar pomeni tudi v srb.-hrv. »Zustellungen«; nemški izvornik ima »Ausfertigungen«. ⁵⁾ Min., vlad.: »izdatke«, sekc.: »izvode«, kar isto tako ne ustreza nemšk. izvorniku »Auszüge«. ⁶⁾ Min. in vlad.: »pripremanje (rešavanje)« (»pripravno pripremanje« je tautologija, »rešavanje« v oklepajih pa nepravilnost). Sekc. ima mesto »pripravno rešavanje (pripremanje)« s a m o: »pripremanje«, kar pa ne izraža dovolj tačno, da gre za sestavo n a č r t a odločbe. ⁷⁾ Min. in vlad.: »opisima«, v sekc. pravilno. ⁸⁾ Mesto kurziva imata min. in vlad.: »po otkazima«, sekc. pa »o otkazima«, kar ni istovetno z »nalogi, izdanimi na podstavi sodnih odpovedi« (§ 562 c. pr. r.), ki se jih hoče zadeti (prim. § 56, odst. 6 o. z.). ⁹⁾ Manjka v sekc. ¹⁰⁾ Min.: »izdatke« (pač tisk. pogr.) ¹¹⁾ V sekc. citata ni. Prim. bel. 2 k § 27. ¹²⁾ Sekc. mesto kurziva: »dostavi« (nesmiselno). ¹³⁾ Min. in vlad.: »pripoznavanja«, sekc. kakor v nač. ¹⁴⁾ Sekc. dostavlja opazko: »Ova alineja rezervisana«. Mislimo si lahko, zakaj. Prim. pa moje razpravo, op. 5. ¹⁵⁾ Sekc.: »zapisničare«, izraz, ki je bil predlagan že v red. komisiji, toda brez uspeha, in ki ga pozdravljamo mesto germanizma »perovodja«.

§ 87

Dužnost sudske pisarnice još je da prima podneske i spise što dolaze u krivičnim stvarima, da otpravlja krivično-sudske odluke, da se stara o dostavama i pozivima u krivičnom sudskom postupku kao i da čuva krivično-sudske spise, u koliko Zakon o krivičnom sudskom postupku ove pojedine poslove ne stavlja u dužnost sudijama.

§ 88

(1) Sve¹⁾ sudske dostave vrše se po službenoj dužnosti.
 (2) Osobama koje budu pozvane da predstanu²⁾ sudu izvan gradjanskog i krivičnog parničnog postupka³⁾, biće u pozivu priprećeno kaznom zbog narušenja reda ako se pozivu ne odazove bez opravdanog razloga. Ko i na ponovan poziv ne dodje biće prinudno sudu priveden.⁴⁾

(3) Odmeravanje kazne zbog narušenja reda *vrši se*⁵⁾ po⁶⁾ propisima sudskog postupka u gradjanskim stvarima (§ 271 g. p. p.)⁷⁾.

¹⁾ Min. in vlad. nepravilno: »Ove«. ²⁾ Sekc.: »prestanu« (pač lapsus calami). ³⁾ Pogrešek »krivičnog parničnog postupka« se vleče skozi vse osnutke. Pravilno pač: »gradjanskog parničnog i krivičnog p.« ⁴⁾ Sekc. nadaljuje brez odstavka. ⁵⁾ Sekc.: »vršiče« (»se« manjka). ⁶⁾ Min.: vacat. ⁷⁾ V sekc. citata ni, pač pa opazka: »rezervisano«.

§ 89

(1) Kad stranka u pravnim stvarima ima da u zakonskom ili sudskom¹⁾ roku dade kakvu izjavu, stavi kakav predlog, preda koji podnesak, ili da preduzme kakvu drugu radnju što se tiče nekog sudskog postupanja²⁾ onda se dan kada je predaja učinjena pošti na recepis smatra kao dan predaje sudu.

(2) *Pisмени podnesci mogu se podneti sudu i brzojavnim putem, naročito priziv, revizija ili žalba. Bliža naredjenja o poslovnom rukovanju sa tim brzojavima izdaće Ministar Pravde* (§ 83).³⁾ ⁴⁾

¹⁾ Pravilno bi bilo »sudijskom«. ²⁾ Sekc.: »postupka«. ³⁾ V sekc. ves 2. odstavek vacat. ⁴⁾ § bi se dal znatno skrajšati, ako bi izločili vse nepotrebne »kakve«, »koje« in »neke« (glej op. 79).

§ 90.

(1) Ako stranka, kojoj je priznato siromaško pravo, a još joj nije postavljen¹⁾ advokat, hoće da uloži priziv protiv presude sreskog suda, a ne može da ga dade u sudski zapisnik jer u srezu suda ima *barem*²⁾ dva advokata (§ 562 g. p. p.)³⁾, to će parnični⁴⁾ sud naložiti jednom⁵⁾ javnom beležniku ili činovniku državnog tužništva ili suda, da sastavi priziv i da ga blagovremeno preda, u kom slučaju potpis beležnika ili činovnika državnog tužništva ili suda zamenjuje potpis advokata.

(2) Sve to вреди i⁶⁾ za odgovor na priziv.

¹⁾ Min. in vlad.: »dostavljen«. ²⁾ Sekc.: »najmanje«. ³⁾ V sekc. citata ni; v min. in vlad. je uvrščen že za besedo »zapisnik«. ⁴⁾ Min.: »parnički«. ⁵⁾ »jednom« deleatur! ⁶⁾ Besedice »i« v min., vlad. in sekc. ni.

Peti odsek

Odsustvo radi odmora

§ 91

[Op. 141]

Svaki sudija i sudijski¹⁾ pomoćnik ima pravo na odsustvo radi odmora i to²⁾:

- 1) predsednici³⁾ Vrhovnog Suda na dva meseca;
- 2) predsednici³⁾ odeljenja Vrhovnog Suda, *predsednici i potpredsednici*⁴⁾ Velikih Sudova na sedam sedmica;
- 3) sudije Vrhovnog Suda⁵⁾, predsednici i *potpredsednici*⁶⁾ okružnih sudova i *šef kabineta prvog*⁷⁾ *predsednika Vrhovnog Suda*⁸⁾ na šest sedmica;
- 4) sudije okružnih sudova i starešine sreskih sudova, u kojima je uz starešinu najmanje četiri sudija pojedinaca, na pet sedmica;
- 5) Starešine ostalih sreskih sudova i sreski sudije⁹⁾ na četiri sedmice;
- 6) sudijski¹⁰⁾ pomoćnici na tri sedmice.¹¹⁾

¹⁾ Sekc.: »sudski«. ²⁾ Min.: vacat. ³⁾ Min., vlad. in sekc.: »predsednik«. ⁴⁾ Min., vlad. in sekc. mesto kurziva: »i predsednici«. ⁵⁾ Sekc. uvršča pravilno: »sudije Velikih Sudova«, ki so bili v našem nač. prezrti.

Prim. op. 141. ⁶⁾ Min., vlad. in sekc.: vacat. ⁷⁾ Min. in vlad. je izločena beseda »*prvog*«. ⁸⁾ V sekc. je izpuščen ves kurziv. ⁹⁾ Min., vlad. in sekc.: »*sudija*«. Zakaj ta izjemni singular? ¹⁰⁾ Sekc.: »*sudiski*«. Variatio delectat! Prim. bel. 1. ¹¹⁾ Sekc. pripominja: »*rezervisano*«.

§ 92

[Op. 28]

Ovo odsustvo uživače *se*¹⁾ po pravilu za vreme sudskog odmora. Ako²⁾ *pojedinje*³⁾ sudije ili *sudijski*⁴⁾ pomoćnici *obzirom na potrebe službe ne budu mogli upotrebiti odsustvo*⁵⁾ za vreme sudskog odmora, odobriće im se ovo odsustvo u toku godine.

1) Min., vlad. in sekc.: vacat. 2) Min., vlad. in sekc. začenjajo s to besedo nov (2.) odstavek. 3) Min., vlad. in sekc. te besede nimajo, ni pa po mojem mnenju odveč, ker gre v resnici le za poedine, izjemne primere. 4) Sekc.: »*sudski*«. 5) Min. in vlad. imata namesto kurziva: »*budu zadržani na radu*«, čemur sekc. še pristavlja: »*u sudu*«.

Šesti odsek

Sudska uprava i pravo nadzora

§ 93

(1) Sudovi su u stvarima sudske uprave podređeni *Ministru*¹⁾ Pravde.

(2) Sudije, *sudijski*²⁾ pomoćnici i *pisarničko*³⁾ osoblje dužni su saradivati u poslovima sudske uprave.

1) Sekc.: »*Ministarstvu*«. 2) Sekc.: »*sudski*«. 3) Sekc.: »*administrativno*«.

§ 94

[Sl. Pr. 1923, 22 s, Sl. Pr. 1924, 209; str. 22 s; 239; op. 96, 198]

(1) *Neposredni uredovni*¹⁾ nadzor nad sreskim sudovima vrše okružni sudovi i njihovi predsednici, a nad okružnim i trgovačkim sudovima Veliki Sudovi i njihovi predsednici, u čiji krug rada spada *uredovni*¹⁾ nadzor i nad poslovanjem sreskih sudova.

(2) *Neposredni uredovni nadzor nad Velikim Sudovima vrši Ministar Pravde. Njemu pripada i vrhovni uredovni nad-*

zor nad svima sudovima u državi, no uredovni nadzor nad Vrhovnim Sudom može vršiti samo lično.²⁾

1) Sekc.: »službeni«. 2) Po sekc. slove 2. odstavka tako: »Vrhovni nadzor nad svima sudovima vrši Ministar Pravde lično ili preko inspektora Ministarstva. Vrhovni nadzor nad Vrhovnim Sudom vrši njegov predsednik i podnosi izveštaj Ministarstvu Pravde.« S prvim stavkom tega odstavka je načeto sila osporeno in eventualno usodno vprašanje sodnega inspektorata. Institut ima tudi v avstrijski obliki mnogo nasprotnikov v literaturi in praksi. Zoper sodni inspektorat na pr. Engel 1, GerZtg 1919, 104 ss. Hellmer, ib. 292 (ki si želi inspektorje kot potovalne učitelje), Klant, ib. 311, (ki bi vpeljal mesto njih predavanja in dobro urejene uradne knjižnice). Vprašanje bi bilo treba temeljito in vsestransko razmatrati. Po mojem mnenju ne kaže, da se glede njega že vezemo v zakonu o sodni ustavi. Če se pa stvar že omenja, bi bilo treba vsekako področje sodnih inspektorjev zakonito ugotoviti, ker leži nevarnost, da se inspektor vmešava v sodstvo, na dlani tem bolj, ker so se primeri nedopustnega vmešavanja vrhovne justične uprave pri nas že zgodili. Kar se pa tiče drugega stavka tega dodatka, se mi niti on ne zdi srečen. Kakšen »vrhovni« nadzor pa je to, če mora predsednik vrhovnega sodišča poročati ministru? Čemu mu pa poroča? Najbrž vendar v to svrhu, da minister v primeru, da se mu nekaj ne zdi prav, potrebno odredi. Tedaj pa ima dejansko minister vrhovni nadzor, ne pa predsednik. In te pravice ministru pač ni moči kratiti. Končno nam ta odstavek niti ne pove, kdo vrši neposredni službeni nadzor nad velikimi sodišči. In ravno to je važno, ker sta v tem pogledu dve možnosti: ministrstvo (tako § 74 odst. 2 o. z.) ali vrhovno sodišče (tako § 12 češkoslov. zak. od 2. novembra 1918 Sb. z. a n. 5, ki resda ne velja več izza zak. od 16. aprila 1919, Sb. z. a n. 216 [pr. § 13, ki se vobče ujema s § 77 o. z. in s § 97 našega načrta]).

§ 95

[Op. 96]

(1) Zborni sudovi prvog i drugog stepena i njihovi predsednici vrše *uredovni*¹⁾ nadzor nad *njima*²⁾ podređenim sudovima prema uputima *Ministra*³⁾ Pravde. Predsednici⁴⁾ zbornih sudova pregledaće poslovanje *njima*²⁾ podređenih sudova periodično i lično; za prvih pet godina od kad stupi na snagu sudski postupak u građanskim parnicama po mogućnosti jedan put na godinu,⁵⁾ kasnije najmanje svake dve godine. Prema potrebi vrše se i vanredni pregledi, koje može narediti i predsednik nadležnog Velikog Suda i Ministar Pravde.

(2) Na osnovu pregleda narediće se sve što se nadje za potrebno i što se može narediti u delokrugu suda koji je izvršio pregled. Naredjenja što prelaze krug rada ovoga suda predložiće se Ministru Pravde, priloživši izveštaj o izvršenom ⁶⁾ pregledu.

¹⁾ Sekc.: »službeni«. ²⁾ Min., vlad. in sekc.: vacat. ³⁾ Sekc.: »Ministarstva«. ⁴⁾ Sekc.: »predsednicima« (?). ⁵⁾ Min., vlad. in sekc. uvrščajo besedico: »a«. ⁶⁾ Sekc.: »izvršenom« (tisk. popr.).

§ 96

(1) U pravo nadzora poglavitno dolazi nadziravanje ¹⁾ da li se poslovi redovno vrše, prinudjavanje sudova da vrše svoje dužnosti, ispravljanje ²⁾ zapaženih pogrešaka u radu i izveštavanje pretpostavljenog suda koji je pozvan da o tome izda potrebna naredjenja.

(2) Nadzoru podleži sve sudsko osoblje koje radi kod sudova podloženih ³⁾ nadzoru.

(3) Sudovi i njima dodeljeno osoblje moraju vršiti naloge date im od vlasti ili od organa koji vrše pravo nadzora, kao i dati im na zahtev potrebna objašnjenja.

¹⁾ Min. in vlad.: »nadziranje«; sekc. kakor v nač. ²⁾ Sekc.: »ispravljenje«. ³⁾ Min. in vlad.: »podložnih«; sekc. kakor v nač.

§ 97

[Sl. Pr. 1924, 209 ss; str. 239 s; op. 199, 200]

Vrhovni Sud je vlastan učiniti zamerke ¹⁾ zbog *nedostataka* ²⁾ u ³⁾ poslovanju sudova ⁴⁾ prvog i drugog stepena ⁵⁾ koje je opazio ⁶⁾ prilikom vršenja svoje sudijske vlasti. O tim *nedostacima* ⁷⁾ izveštice Ministra Pravde i predložiti mu kakve naredbe treba izdati da se one u buduće izbegnu.

¹⁾ Sekc. tu uvršča: »sudovima«. ²⁾ Sekc.: »grešaka«. ³⁾ Sekc. uvršča: »njihovom«. ⁴⁾ Min. in vlad.: »suda«, sekc.: vacat. ⁵⁾ Sekc.: vacat. ⁶⁾ Sekc.: »zapazio«. ⁷⁾ Vlad.: »nedostacima«, sekc.: »greškama«.

§ 98

[Sl. Pr. 1923, 170; Sl. Pr. 1924, 160, 210; str. 71, 189, 240; op. 96, 141]

(1) *Pritužbe (žalbe)* ¹⁾ protiv suda ili sudijskog ²⁾ osoblja radi uskraćivanja sudskog delanja ili odugovlačenja sudskih

poslova podnose se predsedniku neposredno pretpostavljenog suda, no ako se *pritužba*³⁾ odnosi na sudijsko⁴⁾ osooblje zbornog suda onda se *pritužba*⁵⁾ ima podneti predsedniku istoga suda. Ako su *ovakve*⁶⁾ *pritužbe*¹⁾ očevidno neosnovane odbaciće se, inače će se pozvati dotični sud ili sudija, po potrebi pod pretnjom disciplinskih mera, da u odredjenom roku zadovolji pritužitelja i o tome podnese izveštaj ili da saopšti razloge s kojih ne može zadovoljiti *pritužitelja*.⁷⁾

(2) *Pritužbe*¹⁾ protiv Velikih Sudova ili Vrhovnog Suda radi uskraćivanja⁸⁾ ili odugovlačenja sudskih poslova imaju se podneti predsednicima ovih sudova; *odnose li se pak*⁹⁾ na same predsednike podneće se *Ministarstvu*¹⁰⁾ Pravde koji će postupati po naredjenjima prvog stava.

(3) Ako se *pritužbe*¹¹⁾ odnose na nemarno vršenje *uredovnih*¹²⁾ poslova ili na neizvršenje ovih od strane činovnika sudske pisarnice, podneće se usmeno ili pismeno, u koliko za pojedine slučajeve drugi propisi što drugo ne naredjuju, sudiji, *kojemu*¹³⁾ je poveren nadzor nad sudsom pisarnicom ili starešini¹⁴⁾ suda, koji će po potrebi, pošto sasluša dotičnog činovnika, narediti da se po mogućnosti što pre *otkloni*¹⁵⁾ *razlog*¹⁶⁾ *pritužbi*.¹⁷⁾

¹⁾ Sekc.: »*žalbe (pritužbe)*«. Namen red. komisije je bil, da vpeljem besedo »pritužba« kot terminus technicus za nemško »Beschwerde« (pr. § 78 o. z.). ²⁾ Sekc.: »*sudiskog*«. ³⁾ Sekc.: »*žalba (pritužba)*«. Čemu se v sekc. v kontekstu § ta dvojna označba vedno ponavlja, ne uvidevam. Saj vendar ne gre za dvoje pravnih sredstev, marveč za dvojno označbo enega in istega pravnega sredstva. ⁴⁾ Sekc.: »*sudisko*«. ⁵⁾ Min., vlad. in sekc.: »*ona*«. ⁶⁾ Min. in vlad.: »*kakve*«, sekc. pravilno. ⁷⁾ Sekc.: »*žalioca*«. Ako smatra sekc. izraz »žalba« za tehnični, kar se da tudi sklepati iz tega, da rabi v 4. odstavku samo še ta izraz (bel. 11), tedaj bi bil sevėda terminus »žalivac« na mestu. Tedaj bi se pa moral rabiti dosledno, torej tudi neposredno pred tem mestom, kjer so pa pustili »*pritužitelja*«. ⁸⁾ Min., vlad. in sekc. uvrščajo tu: »*sudskog delanja*« (pač konformno s 1. odst.). ⁹⁾ Min., vlad. in sekc.: »*ako se odnose*«. ¹⁰⁾ Min., vlad. in sekc.: »*Ministru*«. Nagibi? Drugod (na prim. §§ 93, 95) so nadomestili našega »ministra« z »ministarstvom« (bel. 1 odn. 3 k tema §§). Menda za izpremembo so postavili tu namesto »ministarstva« »ministra«! ¹¹⁾ Sekc.: »*žalbe*«. ¹²⁾ Sekc.: »*službenih*«. ¹³⁾ Min. in vlad.: »*koje*« (?), sekc.: »*kome*«. ¹⁴⁾ Sekc.: »*starešinom*«. ¹⁵⁾ Sekc.: »*ukloni*« (menda bolje). ¹⁶⁾ Min., vlad. in sekc.: »*uzrok*«. ¹⁷⁾ Sekc.: »*žalbi*«.

Sedmi odsek

Prelazna i završna naredjenja

§ 99

[Sl. Pr. 1923, 5 s, 27 s; str. 5 s, 27 s; op. 3]

(1) Tamo gde postoje opštinski sudovi ili njima slične ustanove ostaju i dalje na snazi. U oblastima gde ne postoje opštinski sudovi Ministar Pravde može ih uvesti na zahtev oblasnih skupština.

(2) Bliža naredjenja o sastavu i nadležnosti opštinskih sudova, o postupku tih sudova kao i o načinu biranja opštinskih sudija propisaće se posebnim zakonom.

§ 100

Pri stupanju na snagu ovoga zakona sudije koje se za-
teku kao sudije Kasacionog Suda u Beogradu i Novom Sadu,
Stola Sedmorice u Zagrebu, Vrhovnog Suda u Sarajevu i Ve-
likog Suda u Podgorici, smatraće se kao sudije Vrhovnog Suda
po ovom zakonu.¹⁾

¹⁾ Sekc. ima dostavek: »(rezervisano)«.

§ 101

[Sl. Pr. 1923, 25, 55; Sl. Pr. 1924, 199; str. 25, 32 s, 229; op. 103, 186]

Ministar Pravde ima pravo da u roku od god'ne dana, od
dana kad ovaj zakon dobije obaveznu snagu, u svrhu reorga-
nizacije sudova a u granicama najnužnije potrebe, sa odobren-
jem Vrhovnog Suda ukazom premesti sudiju iz suda u kome
je u drugi koji sud na položaj istog ranga.¹⁾

¹⁾ Sekc. dodaje opazko: »(rezervisano)«.

§ 102¹⁾

*Ministar Pravde je ovlašćen da posebnom naredbom u
roku od tri godine od dana kad ovaj zakon dobije obaveznu
snagu, po potrebi i za područja pojedinih Velikih Sudova snizi
trajanje sudijske pripravne službe ispod zakonskog roka ali ni-
kako ispod dve godine.²⁾*

¹⁾ Sekc. je ta § izložila. Vsled tega je dobil naš § 103 številko 102
itd. do konca. ²⁾ Min. in vlad. sta ta § prevzela v neizpremenjeni obliki.

Ker pa določa njun § 68 (prim. bel. 1 k temu §), da traja redna pripravljalna služba samo dve leti, je njun § 102 v protislovju z njunim § 68. Raz svoje stališče bi morala skrajno skrajšano dobo določiti z enim ali pol drugim letom.

§ 103¹⁾

Ministar Pravde će u roku od šest meseci, od dana kad ovaj zakon dobije obaveznu snagu, prevesti današnje sudijsko pomoćno osoblje na odgovarajuća mesta (²⁾ pristava i ³⁾ sekretara²⁾, ako imaju kvalifikacije koje ovaj zakon traži.

¹⁾ Sekc.: »§ 102«. ²⁾ Min., vlad. in sekc.: brez oklepajev. ³⁾ Min., vlad. in sekc.: »odnosno«.

§ 104¹⁾

[Sl. Pr. 1923, 12, 171; str. 12, 73; op. 165]

O uredjenju porotnih sudova i državnih tužioštva²⁾ doneće se posebni zakoni.

¹⁾ Sekc.: »§ 103«. ²⁾ Sekc. mesto kurziva: »porotnim sudovima i državnim tužioštvima«.

§ 105¹⁾

[Op. 87]

Posebnim zakonom²⁾ odrediće se kada će ovaj zakon, po obnarodovanju, dobiti obaveznu snagu.³⁾

¹⁾ Sekc.: »§ 104«. ²⁾ Min.: »zakonima« (?). ³⁾ Sekc. dodaje opazko: »(rezervisano)«. § je po mojem mnenju odveč, ker določi vacatio legis lahko predležeci zakon sam. Razglasiti ga, dokler je še povsem negotovo, kdaj bo mogel stopiti v veljavo, nima smisla, ker to zakonodavca le po nepotrebnem in predčasno veže.

§ 106¹⁾

Onoga dana kada ovaj zakon dobije obaveznu snagu prestaju važiti svi drugi propisi koji se odnose na predmete uredjene ovim zakonom.

¹⁾ Sekc.: »§ 105«.

Književna poročila.

Dr. Karlo Kadlec: Prvobitno slovensko pravo pre X veka. Preveo i dopunio prof. dr. F. Taranovski. 1924. Izdavačka knjižarnica Gece Kona, Beograd. Strani 131.

Velike so težave s študijem celokupne pravne zgodovine Slovanov, še posebej Jugoslovanov, da o Slovencih samih ne govorim, — kajti nedostaje nam sistematičnih del. Da vsaj deloma odpomore tem neprilikam, prevedel je prof. Taranovski (Rus), ki predava pravno zgodovino Jugoslovanov na beograjskem vseučilišču in je že napisal imenitno knjigo »Uvod u istoriju slovenskih prava« (Beograd, 1923), neke razprave češkega učenjaka Karla Kadleca o prvobitnem slovanskem pravu pred 10 stoletji, ki jih je izdala akademija znanosti v Krakovu leta 1912. v poljskem jeziku, na srbski jezik. Kadlec je pri tem izhajal iz pravnega nazora, da tvori pravo izza časa pred 10 stoletji tisto izhodišče, ki že more prihajati za znanstvo v poštev. Vendar je Taranovski pravilno opazil, da se Kadlečeve razprave ozirajo manj na jugoslovansko pravo in da med severoslovanskimi pravi upoštevajo bolj češko in poljsko pravo, kakor pa rusko. Ko se je torej obrnil na prof. Kadleca, da dobi dovoljenje za prevod knjige, predložil mu je že neke dopolnitve, ki naj ustrezajo predvsem potrebam učbenika za jugoslovanske vseučilišnike. Glede ruskega prava je dodal nekaj razjasnilnih opazk, osobito tudi glede virov, glede jugoslovanskega prava pa obstajajo dopolnitve profesorja Taranovskega predvsem v nekih citatih iz Dušanovega zakonika, dalje v navajanju nekaterih pisateljev jugoslovanskega porekla, pečajo se pa le še premalo z objektivnim pravom. Slovence je pač Kadlec upošteval in osobito Kosovo Gradivo očitvidno temeljito preštudiral in dobro uporabil, dočim se Taranovski na nas ni oziral. Tudi glede Mažuraničevega epohalnega rečnika bi želeli, da bi ga ne bil samo pod črto citiral, ampak tudi snovno uporabil; saj obseza ogromno gradivo iz štatutov primorskih mest in drugih srednjeveških hrvatskih virov, ki bi zaslužilo tudi upoštevanja — baš pri knjigi, ki naj služi za učbenik na univerzah Kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev.

Sploh pa mislim, da se naši pravni zgodovinarji ne bi smeli kretati le v fontologiji; čas bi že bil, da nam prično podajati snovne izsledke prava javnega in zasebnega življenja. Če ga ni mnogo, to pač nič ne de: Vsaj to, kar je, naj se prikaže, znanstveno opredeli, primerja z drugimi pravi, da dobimo temelj za bodoče delo, pomoček za razumevanje celokupnega našega prava in stikov med našimi in tujimi pravi srečnejših sosedov. —

Po teh splošnih opazkah, ki pa nikakor nočejo zmanjševati zasluge, ki si jih je Taranovski nedvomno stekel z izdanjem in dopolnjenjem

Kadlečeve knjige, naj navedemo iz vsebine naznanjega dela vsaj toliko, da se spozná njegovo ogrodje. Vodi nas pri tem namen, pokazati, da Kadlečeva knjiga, dasi prikrojena po Taranovskem za slušatelje prava tvori izvrsten pripomoček k spoznavanju slovanske pravne zgodovine tudi za vsakega drugega jurista. In baš v tem pogledu bi jo toplo priporočal vsem praktičnim jugoslovanskim pravnikom; iz te knjige se jim odpró skoraj povsem novi vidiki, kajti večina naših praktičnih pravnikov je študirala pred prevratom na univerzah, ki ó slovanskem pravu niso hotele ničesar — vedeti.

Prva glava Kadlečeve knjige govori o »političkom uredjenju« pri Slovanih pred 10 stoletji. Pisatelj nas vede v pradavne čase, ko so bivali stari Slovani še za Karpati. Ko razpravlja o narodnem značaju starih Slovanov, ne pristaja na teorijo Peiskerjevo o njihovem »robškem značaju«, nasprotno, pobija jo zelo spretno osobito tudi z lingvističnimi argumenti. Učili so se pač od Gotov, ali politična zavisnost od njih je trajala le kratko dobo. Tudi poznejše podaništvo Slovencev Avarom ni bilo preveč težko; saj so lahko samostalno napadali svoje sovražnike. Sicer pa je to podaništvo trajalo le 50—60 let. Pisatelj podaja dalje sliko prvih početkov državne organizacije (žup, okolin, sel, rodov), dalje instituta knezov, velikih knezov, diferenciacije različnih stanov, državne skrbi za varnost, slednjič sodstva.

V drugi glavi je govor o početku držav slovanskih narodov pred 10 stoletji. Razpravlja se o Samovi državi; o karantanski kneževini, o raznih čeških in moravskih državicah, dalje pa tudi o vseh severno-slovenskih državnih tvorbah. Glede Hrvatov in Srbov je Taranovski podal na dveh in pol straneh pač najvažnejše, a za moj vtis nekoliko premalo.

Tretja glava je posvečena privatnemu pravu starih Slovanov. Najprej podá Kadlec glavne črte tozadevne metode raziskavanja (analogija, regresivno sklepanje, lingvistične raziskave), nato pa razpravlja zelo zanimivo o inštitutih robstva, o pravnih subjektih in objektih, o poligamiji, otmici, kupu žená, o razmerju med ženo in možem, o dednem pravu, stvarnem pravu, osobito o svodu, baštini (= očevini); iz obligacijskega prava se dotakne zastave, kupa, trgovskega prometa in ustanavlja, da sta pojma »kup« in »trg« po besedi izšla iz latinščine, — stvarno pa prišla k Slovanom preko Germanov.

V naslednji glavi dobimo vse, kar vemo doslej o staroslovanskem kazenskem pravu. Osveta, odkup, samopomoč, kolektivna odgovornost, ordali, nastanek raznih kazni so morebiti najvažnejši instituti, ki naj jih iz tega poglavja omenimo.

V zadnji glavi (V.) razpravlja pisatelj o sodnem ustrojstvu, ki se je razvilo postopoma iz rodovega in župnega do plemenskega sodstva, dalje o postopku (dobri ljudje kot sodniki, pristavi, zapovedna oblast sodnikov, vabilo na pečat, dokazila). Zelo zanimivo je, kar n. pr.

izvaja o kletvi; ta se pojavlja po njegovih izvajanjih kakor ordal najnižje vrste, t. j. za najmanjše krivice. —

Vsi ti tukaj komaj naznačeni in še mnogoteri drugi problemi so predmet obširnega raziskovanja po gori omenjeni znanstveni metodi. Pisatelj Kadlec se je posrečilo prikazati to precej krhko snov zelo razumljivo in lepo zaokroženo. Vsekakor bo tisti, ki preštudira njegovo delo v prevodu Taranovskega, dobil splošen pregled o prapravo Slovanov, s tem pa tudi mnogo pobude za razlaganje poznejših pravnih običajev in pravnih rečenic, ki še danes živé med ljudstvom.

Dr. Metod Dolenc.

Dr. Pajnič: Civilnopravdni red v praksi. 1. zvezek. Tiskovna druga. Ljubljana. 1924.

Droben zvezek napoveduje izdanje večjega dela. Na prvi pogled sliči sicer podobnim nemškim knjižicam, vendar kaže že začetek, da pojmuje g. pisatelj delo globlje in da hoče na podlagi najrazličnejših primerov obdelati tvarino vsega procesnega prava. V prvem zvezku sta obravnavana od takozvanih tipičnih pravnih primerov dva, ki se skoro najčešče pojavljata med pravnimi. Sta to pravda iz naslova jamčevanja in pa fakturna tožba. Gospod pisatelj nas povede od prvega početka pravde, od trenutka, ko se tožba vloži, pa do konca, do zaključka pravnega spora. Pri tem je s prvo pravdo prav lepo združen primer postavitve v prejšnji stan, z drugo pa, ki se konča s sodno poravnavo, pa ugovor krajevne nepristojnosti sodišča. K formulaciji poravnave bi pripomnili samo, da je v praksi običajno, da se pripiše še tkzv. »izvršilna klavzula«, dasi ni neobhodno potrebna. Dvomljivo je, ali se sporni predmet res ocenja še danes po ces. nar. z dne 15. novembra 1915 št. 279 drž. zak. (str. 49). Obžalovati je, da je bogato gradivo zakonskih določb navedeno na koncu knjige in ne pod črto. Ta nedostatek se bo občutil posebno kesneje, ko izidejo še nadaljnji zvezki, ki jih bo zvezati v eno knjigo. Kar se tiče jezika, priznavamo težko stališče g. pisatelja, ker se je držal uradnih obrazcev, vendar smo mnenja, da bi se kričečim napakam, kakor so v i s e č i (= tekoči) spor (str. 4), p r e d l e ž e č i (= navzočni, predmetni) spor (str. 43) ali n i v s t a n u opažati (str. 17) moral ogniti. To so pa malenkostne hibe, ki nikakor ne morejo zmanjšati vrednosti knjige. Knjižico zato toplo pripodamo in želimo, da bi izšlo nadaljevanje čimprej, kajti le tedaj bo rodilo pisateljevo delo uspeh in je samo pod tem pogojem upati tudi na knjigotržni uspeh.

Dr. R. Sajovic.

Razgled po pravniških revijah.

Revue du droit public et de la science politique (Juill. — Août — Sept. 1923.) Revue du droit je odličan francuski časopis, oko koga su se koncentrisali ponajviše pisci iz škole Duguit-Jèze i koji naročito pažnju posvećuje administrativnom pravu: i to pre svega praksi gradeći teoriju

u vezi sa njom. U ovom broju on donosi dva lepa članka učenika prof. Digia. Rože Bonar (Roger Bonnard) saopštava članak: *Le pouvoir discrétionnaire des autorités administratives et le recours pour excès de pouvoir*, koji je dao nedavno u istom časopisu, kritično i u preciznoj formi izlaganje objektivističke koncepcije države i prava, gledišta Digiovog i napisao nekoliko lepih i pametnih rasprava, sada profesor u Bordou (Bordeaux) pored D. U ovom članku on čini korak napred u određivanju pojmovna cilja i motiva, oko kojih se kreće problem diskrecione vlasti, tvrdeći da sud ne ceni celishodnost (oportunist) već u stvari zakonitost baš i kada ispituje motive, samo ako ih je zakon odredio; i što je važno, stavlja primedbu, po našem mišljenju sasvim umesnu, da bi francuski sudovi imali da ispituju i to da li su administrativne vlasti bile zaceo donele svoja akta prema navedenim motivima u mesto da se zadovolje samo time da su ih administrativne vlasti navele (ili da se iz akata mogu konstatovati), kakva je do danas još praksa kot sudova.

Mark Reglad (Marc Réglade), pisac lepog dela o običajnom pravu u oblasti javnog prava, koji je u Digieve koncepcije uneo jedan psihološki i jedan katolički elemenat, saopštava članak: *L'exception d'illégalité en France*. U njemu on tretira problem kada može da se pojedinac pozove na nelegalnost jednog administrativnog akta pred običnim sudovima, i izlaže njegovu istoriju. Po njegovom mišljenju, ili "upravo" njegovoj konstataciji pojedinac se može pozvati na izuzeće nezakonitosti protiv sviju opštih akata osim protiv izvesnih političkih akata predsednika Republike (sazivanje skupštine, izbor ministara itd.) i zakona (i ako je on izgleda i za to, t. j. da sudovi cene ustavnost zakona što ne znači ništa drugo nego pozivanje na nezakonitost akta, kao i mnogi drugi veliki avtoriteti); ali ne može nikako protiv administrativnih akata, pošto bi to značilo tešku povredu podele vlasti kako je ona tradicionalno shvaćena u Francuskoj.

U pregledu administrativne jurisprudencije pored ostalog saopštava presudu Državnog Saveta koja utvrđuje da se činovnički sindikat ima smatrati kao udruženje (association), ako je ispunio formalnosti javnosti (publiciteta), koje se traže od prijavljenih udruženja (čl. 5. zak. od 1901 o udruženjima).

U beleškama (notes de droit public) donosi pregled pitanja o pravu sveštenika na crkve u sadašnjem francuskom pravu. Po referentu to je pravo realno administrativno pravo. Osim toga pregled razvitka odnosa između države i agenata lokalnih jedinica, iz koga se saznaje interesantna činjenica, koja može da izazove veliku diskusiju u smislu za i protiv, da država proširuje svakim danom svoju intervenciju, služeći se za državne poslove lokalnim činovnicima, dajući im zaštitu, naročito u pogledu penzije i organizujući čitave grane lokalnih funkcija.

Pri kraju ima, pored istoriskog pregleda o tome ko ima prava da nosi ime porodice Burbon (Bourbon), kratak ali stručan i stvaran pregled literature, pored francuske, naročito engleske i amerikanske.

Dr. G. Tasić.

Razne vesti.

V Ljubljani, 1. decembra 1924.

— (Kronika juridične fakultete v Ljubljani za šolsko leto 1923/24. I. Število profesorjev se je v tem letu zvišalo za enega, ker je bil dosednji honorarni profesor, dvorni svetnik dr. Milan Škerlj, z ukazom z dne 28. maja t. l. imenovan za rednega profesorja trgovinskega in meničnega prava. Ob prevedbi uradništva je bil izredni profesor dr. Mirko Kosić reduciran, nato pa na podlagi novega predloga zopet imenovan s kraljevim ukazom z dne 22. marca t. l. za izrednega profesorja. V predavanjih o civilnem pravnem postopanju je v letnem semestru obolelega ordinarija prof. dr. Antona Skumoviča nadomeščal svetnik višjega dež. sodišča dr. Edvard Pajnič kot suplent. S kontraktualnima profesorjema dr. Aleksandrom Bilimovičem in Mihajlom Jasinskim sta sklenjena nova kontrakta za tri leta. Umrl je honorarni nastavnik dv. sv. dr. Bogumil Senekovič.

II. Za šolsko leto 1923/24. je posloval kot dekan redni profesor dr. Fran Eller, kot prodekan pa redni profesor dr. Rado Kušej.

III. V tekočem letu so poslovali redni profesorji dr. Gregor Krek in dr. Metod Dolenc kot stalna člana, redni prof. dr. Rado Kušej kot začasni član, redni profesor dr. Anton Skumovič in redni profesor dr. Milan Škerlj pa kot eksperta stalnega zakonodajnega sveta ministrstva pravde.

IV. Izpraševalne komisije za državne izpite so bile v tem letu na novo postavljene ter so bili v predsedništvo imenovani:

1) za pravnozgodovinski izpit: predsednik odvetniške zbornice dr. Danilo Majaron kot predsednik, redna profesorja dr. Gregor Krek in dr. Rado Kušej kot podpredsednika;

2) za pravosodni izpit: redni profesor dr. Milan Škerlj kot predsednik, dr. Metod Dolenc in odvetnik dr. Franc Tekavčič kot podpredsednika;

3) za državoslovni izpit redni profesor dr. Ivan Žolger kot predsednik, dvor. svetnik Fran Kremenšek kot podpredsednik.

V. V zimskem semestru, ki je trajal od 1. oktobra 1923 do 27. januarja 1924, so predavali: r. prof. dr. Anton Skumovič: Institucije rimskega prava (4 ure) in Civilnopravno postopanje (3 ure); — r. prof. dr. Rado Kušej: Cerkveno in versko pravo v kraljevini SHS, II. del (4 ure) in Izbrana poglavja iz cerkvenopravne zgodovine (2 uri); — kontr. r. prof. Mihajlo Jasinski: Pravno zgodovino južnih Slovanov (4 ure) in Rusko pravno zgodovino (2 uri); — hon. prof. dr. Janko Polec: Zgodovinski razvoj sedanjega javnega in zasebnega prava, I. del: javno pravo (4 ure).

Zgodovinski razvoj kazenskega prava in sodnega postopka (1 uro) ter Razvoj ustave in uprave v obnovljeni Srbiji do 1842. (1 uro); r. prof. dr. Metod Dolenc: Pravne razmere po zakoniku Štefana Dušana (1 uro) in Kazensko pravo, splošni del (5 ur); — r. prof. dr. Gregor Krek: Obče državljansko pravo: nauk o posesti in lastnini (1 uro) in Obče državljansko pravo: splošni del (4 ure); r. prof. dr. Stanko Lapajne: Dedno pravo (4 ure), Meddržavno in medpokrajinsko pravno pomoč kraljevine SHS (1 uro) ter Obveznosti ex delicto in quasi-delicto (1 uro); — r. prof. dr. Milan Škerlj: Trgovinsko in menično pravo (5 ur); — hon. nast. inž. Igo Pehani: Rudarsko pravo (2 uri); — r. prof. Ivan Plečnik: Sodno medicino za juriste (2 uri); — r. prof. Alfred Šerko: Forenzično psihopatologijo (1 uro); — r. prof. dr. Ivan Žolger: Sistem občega mednarodnega prava (4 ure) in Mednarodno krivico (2 uri); r. prof. dr. Leonid Pitamic: Ustavopravno vedo (5 ur) in Zgodovino pravne filozofije (1 uro); — izred. prof. dr. Gjorgje Tasić: Pravno filozofijo (4 ure) in Ustavopravno vedo (2 uri); — kontr. r. prof. dr. Aleksander Bilimović: Narodno gospodarstvo (4 ure) in Zgodovino narodno-gospodarske vede; — izred. prof. dr. Mirko Kosić: Statistiko (II. demografijo in ekonomsko statistiko) (2 uri), Narodno gospodarstvo (agrarno in socialno politiko) (2 uri) in Izbrana poglavja iz sociologije (klase in staleži; razvoj države in vlasti; revolucija) (2 uri); — r. prof. dr. Fran Eller: Finančno vedo (5 ur); — hon. nast. dr. Alojzij Rant: Državno računoslvoje (2 uri).

Seminarje (konverzatorije, vaje) so imeli profesorji: Krek, Skumovič, Jasinski, Škerlj, Dolenc, Pitamic, Bilimović, Kosić in Eller.

VI. V letnem semestru 1924 ki je trajal od 13. februarja do 28. junija 1924, so predavali: r. prof. dr. Gregor Krek: Pandektno pravo kot uvod v današnje pravo: splošni nauki (4 ure) in Obče državljansko pravo: obvezno pravo, splošni del (3 ure); — r. prof. dr. Rado Kušej: Cerkveno pravo katoliške in pravoslavne cerkve, bračno in imovinsko pravo (4 ure) in Državno cerkveno pravo v kraljevini SHS, specialni del (2 uri); — kontr. r. prof. Mihajlo Jasinski: Pravno zgodovino fužnih Slovanov (3 ure), Interpretacijo zakonika Štefana Dušana (2 uri) ter Rusko pravno zgodovino (2 uri); — hon. prof. dr. Janko Polec: Zgodovinski razvoj sedanjega javnega in zasebnega prava, II. del (zasebno pravo) (4 ure) in Razvoj javnega prava v hrvatskih in srbskih deželah (2 uri); — r. prof. dr. Metod Dolenc: Pravne razmere po Dušanovem zakoniku (primerjalno); nadaljevanje iz zimskega semestra (1 uro) in Kazensko pravno postopanje (5 ur) ter Kazensko pravo: nadaljevanje splošnega dela (1 uro); — r. prof. dr. Stanko Lapajne: Obvezno pravo, posebni del (4 ure); Posamezne delikte in quasi-delikte (1 uro) ter Meddržavno in medpokrajinsko pravno pomoč (1 uro); — r. prof. dr. Milan Škerlj: Trgovinsko in menično pravo (3 ure) in Izbrana poglavja iz 4. knjige trgovinskega zakonika (1 uro); — hon. nast. inž. Igo Pehani: Rudarsko pravo (2 uri); — r. prof. dr. Alfred Šerko: Forenzično psihopatologijo za juriste (1 uro); — r. prof. dr. Ivan Žolger: Sistem mednarodnega prava,

II. del (4 ure) in Društvo Narodov (2 uri); — r. prof. dr. Leonid Pitamic: Ustavno pravo kraljevine SHS (5 ur) in Zgodovino pravne filozofije, nadaljevanje (1 uro); — izred. prof. dr. Gjorgje Tasić: Pravno filozofijo (2 uri) in Ustavopravno vedo (2 uri); — kontr. r. prof. dr. Aleksander Bilimović: Narodno gospodarstvo, nadaljevanje (4 ure) in Zgodovino narodnogospodarske vede, nadaljevanje (1 uro); — r. prof. dr. Franc Eller: Finančno vedo s posebnim ozirom na finančno pravo naše kraljevine, nadaljevanje (5 ur); — izred. prof. dr. Mirko Kosić: Statistiko (ekonomsko in teorijsko) (3 ure) in Narodno gospodarstvo, socialno politiko (3 ure); — hon. prof. dr. Karol Šavnik: Budgetno pravo s posebnim ozirom na našo zakonodajo (2 uri); — hon. nast. dr. Alojzij Rant: Državno računostvje (2 uri).

Seminarje oziroma vaje so imeli profesorji: Krek, Dolenc, Pitamic, Bilimović in Eller.

VII. Jeseni leta 1923. je izdala fakulteta svoj drugi učbenik »Cerkveno pravo« iz peresa r. prof. dr. R. Kušēja in »Zbornik znanstvenih razprav«, III. letnik, ki je prinesel na 16 polah prispevke šestih profesorjev.

VIII. V zimskem semestru 1923/24. je bilo na juridični fakulteti vpisanih 343 rednih in 9 izrednih, torej skupno 352 slušateljev; med njimi 9 žensk. V letnem semestru 1924 pa je bilo 322 rednih in 4 izredni slušatelji, torej skupno 326 slušateljev; med njimi 7 žensk.

IX. Pravnozgodovinski državni izpiti so se vršili tekom leta v treh terminih. V celem je bilo izprašanih 79 kandidatov: pri 11 je bil uspeh odličen, pri 20 dober, pri 27 zadosten, pri 21 nezadosten. Pravosodni in državoslovni državni izpiti so se vršili tekom celega leta. Pravosodnih je bilo 33: pri 7 je bil uspeh odličen, pri 8 dober, pri 13 zadosten, pri 5 nezadosten. Državoslovnih državnih izpitov je bilo 22: pri 3 je bil uspeh odličen, pri 7 dober, pri 12 zadosten.

Strogim izpitom - rigorozom se je podvrglo v celem 40 kandidatov. Pravnozgodovinski rigoroz je delalo 15 kandidatov: 1 z odličnim, 11 z zadostnim, 3 z nezadostnim uspehom. Pravosodni rigoroz je delalo 16 kandidatov: 3 z odličnim, 8 z zadostnim, 5 z nezadostnim uspehom. Državoslovni rigoroz je delalo 9 kandidatov: 2 z odličnim, 5 z zadostnim in 2 z nezadostnim uspehom.

X. Promovirali so za doktorje prava: dne 15. marca 1924 Viktor Mellivá iz Logatca; dne 26. marca 1924: Emilij Franasović iz Orebiča; dne 5. aprila 1924: Franc Farkaš iz Staronove vasi in Vladimir Rupnik iz Logatca; dne 30. aprila 1924: Andrej Dolinar iz Smednika in Željko Jeglič iz Ljubljane; dne 31. maja 1924: Bogdan Kurbus iz Št. Vida ter Stanko Štrukelj iz Ljubljane; dne 27. junija 1924: Stanko Bregar iz Kranjske gore, Franc Ivanšek iz Cundrovca pri Brežicah, Joško Kovačič iz Martinje vasi pri Mokronogu in Ado Marič, prej Fettich-Frankheim iz Postojne.

V. Korošec.

— (Odločbe državnega sveta v pogledu zakona o drž. uslužbencih.) 1) Drž. svet je dne 11. okt. 1924 pod št. 31.817 na tožbo glavne kontrole rešil, da se ugodnost čl. 31/II (15% povešek osn. plače) računji za pokojnino samo onim uslužbencem, ki imajo 35 let službe. Glede drugih uslužbencev pa, ki jim dajejo specialni zakoni pravico na popolno pokojnino že s krajšim rokom, kakor je predviden v č. z., bi morali ti specialni zakoni izrečno odrediti, da se uslužbencem te stroke s polno pokojnino ima vračuniti v isto tudi 15% povešek. Zakon o narodnih šolah ne pozna tega povečanja, zato isto ne pripada učitelju, ki ni dovršil 35 let službe.

Ravno to velja tudi za druge stroke (n. pr. železniške uslužbenke), za katere postojajo krajši roki službovanja.

2) Dne 17. oktobra 1924 pod št. 32.796 je izdal državnih svet rešenje, po katerem more biti podlaga za odmero pokojnine edino plača, ki jo ima dotični upokojeni uradnik ob upokojitvi in da to velja tudi za uradnike, ki so bili upokojeni po čl. 239 č. z. Plača dotičnika pa po členu 138. č. z. je bila samo položajna, znašala je letnih 36.000 dinarjev. —

Očividno je, da je državni svet v tem primeru izločil iz podlage za pokojnino redno stanarino; potemtakem imajo pravico, da se jim za pokojnino vračuni tudi redna stanarina, samo oni uslužbenci, ki stopijo v pokoj po preteku treh let, odkar velja zakon o drž. uslužbencih in oni, na katere se nanašajo izjemne odredbe člena 239. tega zakona. **H. Vodopivec.**

— (»Prager Juristische Zeitschrift«) št. 7 prinaša izpod peresa viš. dež. sod. svetnika dr. Pajniča članek »Die sachliche Zuständigkeit der Zivilgerichte in Südslawien« o vsebini in pomembnosti naredbe min. pravde z dne 15. aprila 1924 (»Služb. Novine,« 12. maja 1924 št. 106).

— (Kongres pravnikov kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev.) Po § 3. statuta more biti član kongresa pravnikov vsak državljani SHS, ki je dovršil pravne nauke. Članarino je določil Zagrebški zbor letos za javne uradnike in pravne (odvetniške) pripravnike z zneskom 60 Din, a za vse druge z zneskom 120 Din. Članarino je treba plačati najkasneje do 31. januarja vsakega leta (§ 5). Pozivljamo vse pravnike, da se priglasijo za člane kongresa in plačajo članarino za sedaj blagajniku društva »Pravnika«.

— (Fotografije udeležencev Zagrebškega Zbora) se dobe po 130 Din. Reflektanti naj se javijo pri blagajniku društva »Pravnika« in pošljejo obenem denar.

— (Popravek.) § 3. zakona o uredjenju sudova (str. 221) se pravilno takole glasi:

Svi sudovi dužni su jedan drugome davati pravnu pomoć u službenim poslovima.

Vabilo na sodelovanje in naročbo.

Slovenski Pravnik zaključuje svoj 38. letnik. Redakcijski odsek čuti dolžnost, da izpregovori pri tej priliki o smernicah za bodoče.

Marsikateremu naročniku morebiti ni bilo všeč, da sta prinašala zadnja dva letnika na čelu razpravo, ki je jemala mnogo prostora v vsaki številki lista. Storili smo to izjemoma in z ozirom na aktualnost obravnavanega predmeta in na višino znanstvene kakovosti te razprave.

V bodoče hočemo gledati, da bo Slovenski Pravnik posvečen predvsem praktičnim potrebam pravništva. Kakor so to storili tudi mnogi najuglednejši strokovni listi v inozemstvu, bo prinašal tudi naš list, da doseže večjo raznovrstnost gradiva, razprave, ki bodo obsegale preko 12 strani, le v izrednih primerih. Potrudili se bomo dalje, da nam bo moči izdati ob aktualnih primerih posebne številke z zaokroženo vsebino o določenih problemih, n. pr. upravnopravnega, finančnopravnega značaja, tiskovnega prava. Gojili bomo v še večji meri kakor dosedaj rubriko o književnosti in nadaljevali razgled po pravnih revijah. V posebnih prilogah se bodo redno priobčevali najvažnejši judikati.

Glede na ustanovljeno institucijo rednih kongresov pravnikov iz cele kraljevine bodi naš list tudi torišče vseh teženj slovenskih pravnikov, da se pripravi primeren aktualni program za bodoče kongrese. Prvi, zagrebški kongres v septembru 1924 je potekel sijajno in navdaja nas zdrav optimizem, da njegovi in njegovih naslednikov uspehi ne bodo izostali, kakor hitro bodo naše parlamentarne razmere pripuščale, da se vsaj prične prepotrebno zakonodajno delo.

Vabimo iskreno vse naše pravnike-tovariše vseh strok, da nas pri naših težnjah podpirajo, predvsem s sodelovanjem. Vsak prispevek v okviru označenega programa (bodisi razprava, književna vest, informativna vest), vse nam bo dobrodošlo. Prav radi pa tudi sprejmemo vsak primeren nasvet, kako naj se list izpolni ali izboljša.

Prosimo tudi naše pravnike, da list, ki se v teh hudih časih bori z velikimi gmotnimi neprilikami, naročajo, redno plačujejo in ga širijo kakor najbolj morejo. Izhajal bo naš list, ker treba absolutno štediti, tudi v bodočem letu kot dvomesečnik, kolikor moči redno. Naj se skoro izpolni želja, da bi ga mogli kmalu izdajati v povečani obliki in večkrat kakor doslej!

V Ljubljani, koncem novembra 1924.

Odbor društva Pravnika.

